

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δωδέκατος

Συνδρομή ἑτησία : Ἐν Ἀθηναῖς, πρ. 10, ἐν ταῖς ἑκαρταῖς πρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ 1 ἰαννουαρίου ἑκάστου ἔτους, καὶ εἶναι ἑτησίου. — Γραμίον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6

16 Αὐγούστου 1881

ΤΥΧΟΔΙΩΚΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΕΛΛΗΝΟΣ

ἐν Πράγῃ.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδίαι σελ. 502.

Ὁ Παλαιολόγος εἶχε δίκαιον, ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθείσῃ ἐπιγραφῇ, νὰ ἀναφέρῃ περὶ «δυσχερειῶν», ὑφ' ἃς ἔζη ἐν Πράγῃ. Διότι ἡ ἐπιτροπεία τῆς Συγκλήτου, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐγράψαμεν, εἶχεν ἤδη ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ Βαλδσταίν ἐπὶ τῶν φηλῶν, αἵτινες διέτρεχον ἀνὰ τὴν πόλιν περὶ τοῦ προτέρου βίου τοῦ Ἑλλήνου. Κατὰ τὰς ρήμας δὲ ταύτας ἐνηγοῦντο ἐν Ἰταλίᾳ ἀνακρίσεις ὑπὸ τε κοσμικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων κατ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀδελφὸς του, καρδινάλιος ὢν, ἀπέτινε τὴν ποινὴν τοῦ ἀποστάτου. Ὡς πρὸς τινὰ μέρη αἱ φημαὶ αὗται δὲν ἐπιστεύθησαν, καὶ οὕτω δὲν κατώρθησάν τι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Παλαιολόγου, οἵτινες τὴν διατριβὴν του ἐν Πράγῃ καὶ τὰς ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς κλασσικῆς φιλολογίας εἶχον μάθει. Ἀλλὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ 1569 ὁ Μιχαὴλ Ἀστε, ἱεροεξεταστὴς τοῦ τάγματος τῶν Δομινικανῶν, ἀφίκετο ἐκ Ῥώμης εἰς Πράγην, ὅπως συλλάβῃ τὸν Παλαιολόγον καὶ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ εἰς Ῥώμην. Ὁ Ἑλλήν. κατηγγέλλετο ὑπ' αὐτοῦ ὡς φυγὰς καλόγηρος καὶ δεινὸς νεωτεριστῆς, ὅστις εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν καρδινάλιον Γαβριὴλ Παλαιοτόν, (ὑπερ ὄνομα ἔχει ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ ἀληθοῦς οἰκογενειακοῦ ὀνόματος τοῦ τελευταίου τούτου τυχοδιώκτου, ἀπογόνου τῶν Παλαιολόγων), καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Ἐξέτασιν τῆς Ῥώμης ἔδωκε πολλαπλὰς ἀφορμὰς καταδιώξεως· ἡδὴ δ' ἔλεγε δὲν πρέπει ν' ἀπορύγῃ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ ἐπισκόπου Πράγης Ἀντωνίου Βρούς, ἐκ Μούγλιτς, κατὰ τοῦ νεωτεριστοῦ, περιέμενε δὲ καὶ συνδρομὴν παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν· ἀλλ' ὁ Παλαιολόγος εἶχεν ἐν Πράγῃ πολυαριθμοὺς φίλους, ἐστράφη δὲ τότε αὖτις καὶ εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν γραμματέα Βάλτερ Βάλδερσβεργ, καὶ δι' αὐτοῦ κατώρθησε ν' ἀποτρέψῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς ῥαδιουργίας τῶν Ἰταλῶν. Ἀληθῶς ἀπεστάλη τῇ 12 Φεβρουαρίου 1569 αὐτοκρατορικὴ διαταγὴ εἰς τὸν ἐπίσκοπον, δι' ἧς ἐπετάσσετο νὰ μὴ ἐνοχληθῇ παρ' οὐδενὸς ὁ Γαβριὴλ Παλαιολόγος, καὶ νὰ μὴ ἐνεργηθῇ παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου οὐδὲν ἀντιφάσκον εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν προστασίαν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ ἐπίσκοπος οὐδὲν εἰ-

χε νὰ πράξῃ· ὁ δὲ ἱεροεξεταστὴς ἀνεχώρησεν ἀπρακτος εἰς Ἰταλίαν. Ὁ Παλαιολόγος ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἀνεξιθρήσκου Μαξιμιλιανοῦ Β' ἐτύγγανε μεγάλῃς εὐνοίας, καθ' ἧς συνετρίβοντο ὁ δόλος τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, καὶ ἠδύνατο ἐν Πράγῃ ἀταράχως νὰ βιοῖ.

Ἡ ἐκβασίς ὅμως αὕτη τῶν πραγμάτων κατέστησε τὸν Παλαιολόγον ἀλαζόνα, καὶ ἐνόμισεν ὅτι τοῦ λοιποῦ ἠδύνατο ν' ἀντεπεξέρχεται καὶ κατὰ πάσης κοσμικῆς ἐξουσίας, ὡς ἐπράξε κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Εἰς τὴν οἰκίαν του ἐδέετο φυγάδας παντὸς τόπου, οἵτινες, ὡς αὐτὸς, ἐξ ἐγωϊστικῶν σκέψεων εἰς Βοημίαν ἤρχοντο, καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἤγειρε τὴν προσοχὴν τῶν ἀρχῶν καὶ ἐκ τοῦ καὶ κατὰ τῶν προστατευομένων του. Τοῦ λοιποῦ ἔβλεπον τὴν συμπεριφορὰν ταύτην τοῦ Παλαιολόγου μετὰ δυσπιστίας, ὁσημέραι αὐξανομένης, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους κατηγγέλλη ὡς παραβιάζων τοὺς καθεστῶτας νόμους καὶ θρασέως τούτους χλευάζων, διότι ἐδέχθη εἰς τὴν οἰκίαν του μοναχὸν Δομινικανὸν, ὅστις εἶχε φύγει ἐκ τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἀγνῆς, τοῦ ἐν τῷ παλαιῷ ἄστεϊ κειμένου, συμπαραλαβὼν καὶ πολλὰ ἱερὰ σκεύη. Ὁ τοῦ παλαιοῦ ἄστεως αὐτοκρατορικὸς δικαστικὸς ὑπάλληλος, ὁ καὶ τὴν ἀστυνομίαν τῆς πόλεως διαχειριζόμενος, ἐσκέφθη ὅτι ὁμοίος τὸν ὁμοίον βοηθεῖ, καὶ ἤρξατο κρύφα ἀνακρίσεις κατὰ τοῦ φυγάδος μοναχοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Παλαιολόγου, ὅπου ταχέως ἀνεκάλυψε τὰ ἴχνη του. Προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ παραδώσῃ τὸν φυγάδα· οὗτος ὅμως ἀλαζονεύμενος οὐ μόνον δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν πρόσκλησιν, ἀλλ' ὑπεβοήθησε τὴν ἐρχομένην νύκτα τὸν Δομινικανὸν μοναχὸν νὰ δραπέτεύσῃ μακρὰν τῆς Πράγης, φέρον μεθ' ἑαυτοῦ τὰ κλαπέντα κειμήλια. Ἡ παρακοή αὕτη εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἀρχῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνῃ ἀτιμώρητος, καὶ οὕτως ἔλαβεν ὁ ἀστυνομικὸς ἀρχὼν τὴν ἐντολὴν νὰ φυλακίσῃ τὸν Παλαιολόγον εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ ὑπάλληλος, ὁ ὁποῖος δικαίως ἐφοβέτο μὴ, ἀνεπαρκoὺς εἶναι ἐπιτηρήσεως, δυνήθη ὁ Ἑλλήν νὰ δραπέτεύσῃ, ἐκύκλωσε τὴν οἰκίαν διὰ στρατιωτῶν τὸ ἑσπέραις τῆς 30 Μαρτίου 1571 καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν πρὸς σύλληψίν του. Ἀλλ' ὁ πονηρὸς Ἑλλήν εἶχεν ἤδη παρατηρήσει τοὺς στρατιώτας, καὶ εἰσῆλθε, προεισθανθεὶς τὸν κίνδυνον, εἰς δωμάτιον, καὶ ἐκλείσθη ἐντὸς κλειωτοῦ. Ὁ

υπάλληλος, καλῶς γινώσκων ὅτι ὁ καταδικωμένος εὐρίσκετο ἐν τῇ οἰκίᾳ, κατέβη ἐκ τῆς στέγης εἰς τὸ δωμάτιον, ἐνθα ὁ Παλαιολόγος ἐκρύπτετο, καὶ διὰ σιδηρουραγοῦ ἀνοίξας τὸ κιβώτιον συνέλαβε τὸ πτηνὸν ἐν τῷ κλωβῷ. Ἀμέσως ἤχθη εἰς τὸ βουλευτήριον τὸ ἐν τῷ παλατῷ ἄσται, ἐνθα ὠρίσθη αὐτῷ τόπος προφυλακίσεως ἡ πολιτικὴ φυλακὴ, ἡ Σπίγκα καλουμένη.

Ἡ φυλάκισις τοῦ Παλαιολόγου προῦξεν ἑνὲν Πράγῃ εὐνόητον ἀπορίαν, ἀλλ' ὀλίγοι ὑπῆρχον οἱ λυπηθέντες ἐπὶ ταύτῃ. Διὰ τοῦ ἀποτόμου αὐτοῦ ἦθους καὶ τοῦ μίσους πρὸς τὴν ἐθνότητα τῶν Βοσμιῶν ἀπώλεσε τοὺς φίλους του, οἱ οἰκεῖοι αὐτῷ ἀπεμακρύνθησαν, καὶ ὁ καταφρονητὴς τῶν νόμων, περὶ τοῦ παρελθόντος τοῦ ὁποῦ νείμι πάντοτε εἰδήσεις ἐκυκλοφοροῦν, ἀπέμεινεν ἐστερημένος πάσης βοήθειας.

Τὸ στάδιον τοιοῦτοτρόπως τοῦ Παλαιολόγου ἐν Πράγῃ ἐπερατώθη, οἱ φιλόλογοι ἀπεμακρύνθησαν ἐκ τοῦ συμπολίτου τοῦ Ὀμήρου, καὶ ὁ ποτὲ μετὰ τοσοῦτου ἐνθουσιασμοῦ γενόμενος δεκτὸς ἀπόγονος τῶν Παλαιολόγων κατέπεσεν εἰς τὴν κοινὴν γνώμην, θεωρηθεὶς ὡς τυχοδιώκτης καὶ πλάνος. Γενικῶς ὥρτιον τὴν σύζυγόν του, ἥτις ἤδη ἐβλεπε πρὸ αὐτῆς ἀβέβαιον μέλλον, μετὰ τῶν τέκνων τῆς, ἅτινα ἀπέκτησεν ἐκ τοῦ γάμου τούτου.

Μετὰ μηνιαίαν φυλάκισιν κατὰ αὐτοκρατορικὴν διαταγὴν τῇ ἐσπέρας τῆς 29 Ἀπριλίου ἐκομίσθη ἐν κεκλεισμένῃ ἀμάξῃ εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ κράτους ἐν τῷ φρουρίῳ Ποδεβράδ, ἐνθα ἐκρατεῖτο ὑπὸ αὐστηρᾶν ἐπιτήρησιν. Πόσον χρόνον ἔμεινεν ἐκεῖ προφυλακισμένος, δὲν δυνάμεθα ἀκριβῶς νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν πηγῶν, τόσῳ μόνον γινώσκουμεν ὅτι τῇ ἐνθέρμῳ προσπαθείᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου δὲν παρεδόθη εἰς τὴν Ῥώμην, ἀλλὰ τῷ 1571 ἐφυγαδεύθη ἐκ τῆς χώρας. Ἐπορεύθη δὲ εἰς Τρανσυλβανίαν, ἐνθα ἀπεδιώξε τοὺς Οὐνίτας, καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ γυμνασίου τῶν Οὐνιτῶν ἐν Κλαουζενβούργῳ. Μετὰ διετὴ αὐτόθι διαμονὴν ἐπορεύθη εἰς Πολωνίαν, τὴν ἀγαπητὴν χώραν τῶν Οὐνιτῶν, (οἵτινες καὶ κατὰ τὸν θεμελιωτὴ τῆς δημολογίας αὐτῶν Λέλιον Σωσίον, ἐκαλοῦντο καὶ Σωσινιανοί), οὐχὶ ὅπως ἐν αὐτοῖς βιώσῃ ἐν εἰρήνῃ, ἀλλ' ὅπως διεξαγάγῃ πρὸς τοὺς καθηγητὰς καὶ κληρικοὺς αὐτῶν δριμύνην φιλογολικὴν ἀγῶνα. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότης τοῦ Ῥακόβου ἐδημοσίευσεν τῷ 1573 δριμυτάτην ἀπάντησιν κατ' αὐτοῦ, εἰς ἣν ὁ Παλαιολόγος ἀνταπεξήλθεν δι' οὐχὶ ὀλιγώτερον καυστικῆς ἀνταπαντήσεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἑτεροὶ ἦδη ἀντίπαλοι κατὰ τῶν φανερῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν κατὰ τῶν Οὐνιτῶν ἀνεφάνησαν, ἐν οἷς ὁ καθηγητὴς Συμεὼν Βουδνὴ καὶ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Λέλιου Φαῦστος Σωσίον, οἵτινες ἀμφοτέρω ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν ἐξηκόντιζον τὸ ἀνάθεμα κατὰ τοῦ Ἑλλήνου, ἡ ἀτμοσφῆρα τῆς Πολωνίας ἀπέβη

αὐτῷ ἥμιστι σωστικὴ, καὶ ἐπορεύθη εἰς Μοραβίαν, ὅπου ἀνεφάνη τῷ 1581.

Αὐτόθι ὅμως κατέλαβεν αὐτὸν τὸ πεπρωμένον. Ὁ Πάπας Πίος Ε', ὁ ποτὲ τοῦ Παλαιολόγου συνάδελφος μοναχὸς ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῶν Δομινικανῶν ἐν Ῥώμῃ, ὅς πράγματι ἀφίκετο εἰς τὰ ὕπατα ἀξιώματα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, εἶχεν ἐκδώσει πολλάκις διαταγὰς πρὸς σύλληψιν τοῦ φυγάδος δοκίμου, μόλις δὲ κατωρθώθη ἐπὶ Γρηγορίου II' νὰ παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Τῇ 18 Νοεμβρίου 1581 μετέβη ἐκ Βρούνας τῆς Μοραβίας, ὅπου ὁ διδάκτωρ Θωμᾶς Ἰορδάνης ἐκ Κλαουζενβούργου εἶχεν ἀναζητήσει αὐτὸν, εἰς Οὐννοβρόδαν τῆς Μοραβίας, ἐνθα ὑπῆρχεν ἐν τοῖς πρώτοις ὁ γνωστὸς ὑποκινητὴς καὶ δηκτικὸς ἀντίπαλος τῆς Ἀδελφότητος Πάυλος Κυρμέτσερ. Τούτου ἕνεκα ἐγένετο ἐνταῦθα ἡ διαμονὴ του γνωστὴ, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ὀλμουτίου Στανισλάος Παυλόφσκις συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ὑπὸ καλὴν φυλακὴν ἔφερεν εἰς Αὐστρίαν μετὰ πάντων τῶν βιβλίων αὐτοῦ καὶ ἀλληλογραφίας, ἥτις εὐρέθη παρ' αὐτῷ ἐν Οὐννοβρόδῳ.

Ἡ πορεία ἐγένετο διὰ Κρεμσίου καὶ Βιέννης εἰς Κλαουστρενβούργον, ὅπου ὁ Παλαιολόγος ἔμεινεν εἰς τὴν ἐκεῖ Μονὴν τῶν Αὐγουστίνων, μέχρι οὗ ἔλθωσιν ἐκ Ῥώμης πληρέστεραι διαταγαὶ περὶ φυλακίσεως. Ὁ ἀδελφὸς του Γαβριὴλ Παλαιός, ὁ καρδινάλιος, ἔφερεν αὐτὸν εἰς Ῥώμην καὶ ἔρριψεν εἰς τὰς εἰρκτὰς τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως.

Περὶ τῆς μεταγενεστέρως αὐτοῦ τύχης ὑπάρχουσιν ἀντιφατικαὶ σύγχρονοι εἰδήσεις· διότι κατ' ἄλλας μὲν ὁ Παλαιολόγος ἀπεκήρυξε τὴν πλάνην του, καὶ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἔγραψε πολυάριθμα συγγράμματα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, κατ' ἄλλας δὲ διαρρήδην ἀπεποιήθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς καὶ τούτου ἕνεκα κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον, ἀλλὰ ὁ Πάπας Γρηγόριος II', τῇ παρακλήσει τοῦ ἀδελφοῦ του ἐπέτρεψε νὰ ὑποστῇ τὸν δι' ἀγχόνης. Ἡ τελευταία εἰδήσις εἶνε ἀληθεστέρη, διότι εἶνε ἤδη βεβαιωμένον ὅτι ὁ Ἰάκωβος Ὀλμπιδάριος Παλαιολόγος κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως ὡς δισφραγμένος νεωτεριστὴς νὰ καὶ, καὶ τῇ 22 Μαρτίου 1585 πρὸ τῆς ἐκκλησίας τῶν Δομινικανῶν Santa Maria alla Minerva ἐξετελέσθη ἡ καταδίκη του ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Οὕτω κατέληξεν ὁ τυχοδιωκτικὸς βίος τοῦ Ἑλλήνου, ὅστις ὡς φωτεινὸν μετέωρον ἀνεφάνη εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς πρωτεύουσας τῆς Βοσμίας. Ἐπὶ τοῦ βίου τούτου ἐγράφησαν πολλὰ, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν πολυάριθμων βιογράφων του ἔγραψε τι λεπτομερέστερον περὶ τῆς ἐν Πράγῃ διατριβῆς του. Ἡμεῖς συνεπληρώσαμεν ἐξ ἐγγυρίων πηγῶν τὰ περὶ τῆς τύχης αὐτοῦ τοῦ ἀνδρός, πολὺ ἐχούσης τὸ διαφέρειν, διότι κατέστη τοσοῦτον γνωστὸς κατὰ τὸν βίον του, ὥστε καὶ σήμερον δὲν φαίνεται ἄσκοπος ποιά τις περὶ τούτου μνεία.

Παρὶ τῆς γυναικὸς τοῦ Παλαιολόγου Ἀγνῆς, τῆς ἀπομεινάσης ἐν Πράγῃ μετὰ τῶν τέκνων τῆς, εἶνε γεγραμμένον ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἀδελφότητος ὅτι «ἔζη πως ἐν στενοχωρίᾳ». Μεταξὺ τῶν τροφίμων τοῦ Καρολινείου Πανεπιστημίου τῆς Πράγας εὐρίσκουμεν ἐν ἔτει 1603 ἕνα Θεόδωρον Παλαιολόγον Πραγῆνον, ὅστις ἐκ τούτου φαίνεται ὡς υἱὸς τοῦ ἡμετέρου ἥρωος. Ἀλλὰ καὶ ὁ κατὰ τὸ 1591 ὡς «ἀπόγονος τοῦ Κουθενίου» εἰσαχθεὶς ψάλτης τοῦ αὐτοκρατορικοῦ εὐκτηρίου Μαρτίνος Δινδόλης, καὶ Κουθένος ὀνομαζόμενος, δύναται ὡς πρὸς τοῦτο νὰ θεωρηθῇ ὡς υἱὸς τοῦ Παλαιολόγου. Ὁ Μαρτίνος Κουθένος ὁ πενθερὸς τοῦ Παλαιολόγου δὲν ἀφῆκεν υἱούς, οἵτινες νὰ κληρονομήσωσι τὸ ὄνομα του· κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς χρόνους αἱ οἰκογένειαι μετέβαλλον τὰ ὀνόματά των. Ἐφαίνεται τοῦλάχιστον ἐπὶ ὠρισμένα ἔτη ὡς ἰδιοκτήτης τῶν δύο ἐμπορικῶν ἀποθηκῶν τοῦ Κουθενίου, αἵτινες ἔκειντο ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς τῶν ἵππων ἐν Πράγῃ, ὅς ἐκτισεν ὁ πάππος αὐτοῦ.

Α. ΜΠΑΠΑΡΑΚΗΣ.

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

[Μυθιστορία Ι. Ρουφφίνη. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].
Συντάχθη 181 π. κ. 496.

Τὴν ἐπαύριον, λίαν πρωΐ, ἔφραξεν ἡ Σπεράντσα εἰς τὴν Λουκίαν τὰ τέκνα τῆς, δύο κοράσια πλήρη υγείας, μελανὰ ὡς τὴν νύκτα, — τὴν Λουκίαν-Μαρίαν καὶ τὴν Ῥόζαν-Λουκίαν, καὶ τὸν μικρὸν οὐλότριχα υἱὸν τῆς, τὸν Λούκιον.

— Ἡξεύρατε ὅτι εἶνε ὄνομα Λούκιος; ἠρώτησεν ὑπερήφανος ἡ νεκρά μήτηρ.

— Νομίζω, ναί, ἀπήντησεν ἡ Λουκία.

— Ἐγὼ δὲν τὸ ἤξευρα, ἀπήντησεν ἡ Σπεράντσα. Ἐπειδὴ δὲ ἤθελα καὶ ὁ υἱός μου νὰ ἔχῃ τὸ ὄνομά σας, ἐκύτταξα εἰς τὸ ἡμερολόγιον καὶ τὸ ἦρα.

— Ὅτε δὲ ἀπεπέμφθησαν τὰ παιδία, ἡ Σπεράντσα ἐστράφη πρὸς τὴν Λουκίαν καὶ τῇ εἶπε:

— Ἀχ! καλὴ μου κυρία, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τί λύπην μᾶς ἀφήσατε, ὅταν ἐφύγατε τόσον ἔξαφνα! Μὲ συγχωρεῖτε, . . . ἀλλὰ ὁ ἀδελφός σας ἔκαμε πολὺ ἄσχημα νὰ ἔλθῃ νὰ σᾶς πάρῃ ἀπὸ ἕνα μέρος, ὅπου ἦσθε τόσον καλὰ καὶ τόσον εὐτυχισμένη, καὶ ὅπου ὅλος ὁ κόσμος, νέοι καὶ γέροντες, σᾶς ἐτρελλαίνοντο. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τί μοῦ ἐφάνη, ὅταν ἐχάθη τὸ ἀμᾶξ καὶ δὲν τὸ ἐβλεπα πλέον. Καὶ ὁ πτωχὸς ἱατρός! νὰ τὸν ἐβλέπατε νὰ περιπατῇ ἐπάνω κάτω, χωρὶς νὰ βροῖσκῃ ἀνάπυσιν. Ἐκαμεν λύπην νὰ τὸν βλέπῃ κανεὶς νὰ κάθηται ὥρως, πολλὰς εἰς ὅτι μέρος ἠμποροῦσε νὰ βλέπῃ τὸ ξενοδοχεῖόν μας. Ποῖος θὰ ἔλεγε ποτὲ, ὅτι θὰ ἐτελείωναν ἔτσι τὰ πράγματα, ἐνῶ εἴχαμεν τόσον συνειδήσει νὰ σᾶς βλέπωμεν πάντοτε τοὺς δύο μαζὺ, τόσον ταιριασμένους, ποῦ ἔλεγε κανεὶς ὅτι

ὁ Θεὸς σᾶς εἶχε κάμει τὸν ἕνα διὰ τὸν ἄλλον. Ἀλλὰ τότε τοῦ κάκου ἡ λύπη! ἦτον θέλημα τοῦ Θεοῦ, φαίνεται. Ὁ καὶ μὲνος ὁ ἱατρός ἔγεινε εἰς ὀλίγον ἄλλος ἄνθρωπος. Καλὸς πάντοτε, ἐλεήμων, ἀλλὰ δὲν ἄνοιγε πλέον τὸ στόμα του νὰ δ μιλήσῃ καὶ νὰ γελᾷ καθὼς ἄλλοτε. Οἱ κληρικοὶ τὸν πῆραν ἀπὸ κακὸν καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν καταδιώκουν· τέλος πάντων ὁ ἱατρός Ἀντώνιος ἐβάρυνθη τὴν ζωὴν του ἐδῶ καὶ ἔκαμε ἀπόφασιν νὰ φύγῃ. Μίαν ἡμέραν, εἰς τὰ 1842, ἔλαβε γράμμα ἀπὸ τὴν πατρίδα του, ὅτι ἀπέθανεν ἡ μητέρα του. Ἐλυπήθη τόσον πολὺ, ποῦ ἔπεσεν ἄρρωστος, καὶ ἂν δὲν ἦτον ἐκεῖνος ὁ χονδρὸς ἱατρός ἀπὸ τὴν Νίκαιαν νὰ τὸν περιποιηθῇ ὡς ἀδελφός, θάρρῃ ὅτι ὁ ἀπέθνησκε ὁ καὶ μὲνος ὁ ἱατρός μας. Ἐπὶ τέλους ἀνέλαβε, ἀλλὰ ἦτον τόσον ἀδύνατος, ὥστε ὁ Ἀγγλος ἱατρός τὸν ἐπῆρε εἰς τὴν Νίκαιαν, καὶ ὕστερ' ἀπ' ὀλίγον ἔστειλεν ὁ Ἀντώνιος ἐδῶ εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τὴν παραίτησίν του. Ἀπὸ τότε δὲν τὸν εἶδαμεν πλέον. Ἀφοῦ ἐχάσαμεν καὶ αὐτὸν, δὲν ἠμπορούσαμεν πλέον νὰ μείνομεν εἰς τὴν Βορδιγέραν, ἂν καὶ τὰ πράγματά μας ἐπῆγαιναν πολὺ καλὰ. Ἠγοράσαμεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ ταχυδρομείου εἰς τὸ Μεντόν, καὶ ἤλλαμεν ἐδῶ. Δὲν ἐπαρκαλούσαμεν πλέον ἄλλο τίποτε τὸν Θεόν, παρὰ νὰ ἰδοῦμεν ἀκόμη μίαν φοράν τὸν ἄγγελον ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον, ὕστερ' ἀπὸ τὸν Θεόν, χρεώστοῦμεν τὴν ὑπαρξίν μας.

Καὶ ἡ εὐγνώμων Σπεράντσα ἔδραξε διὰ τῶν χονδρῶν τῆς χειρὸν τὰς λεπτὰς λευκὰς χεῖρας τῆς Λουκίας καὶ ἐκάλυπεν αὐτὰς διὰ φιλημάτων.

— Ἀλλὰ διατί τὸ πτωχὸν πανδοχεῖον, ἠρώτησεν ἡ Λουκία, κατήντησεν ἐρείπια;

— Εἶνε ἀπὸ τὸν σεισμόν τοῦ 1844, ἀπήντησεν ἡ Σπεράντσα, ὁ ὁποῖος ἔκαμε τρομερὰν καταστροφὴν εἰς τὰ περὶχωρά.

Ἡ Λουκία ἔμεινε τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὴν νύκτα ἐν τῷ πανδοχείῳ τοῦ ταχυδρομείου, ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ μεταβῇ τὴν ἐπαύριον πρῶτα εἰς Τάγιν, ἵνα μάθῃ, εἰ δυνατόν, παρὰ τῆς κυρίας Ἐλεονώρας, ποῦ ἦτο πιθανὸν νὰ εὐρεθῇ ὁ ἱατρός Ἀντώνιος. Δὲν ἀπέφυγε δὲ εἰς τὴν φίλὴν τῆς, πόσον ἐπεθύμει νὰ ἐμπίστευθῇ καὶ πάλιν τὴν υγείαν τῆς εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ Ἀντωνίου, καὶ τὴν δεισιδαίμονα πεποίθησιν, ἣν εἶχεν, ὅτι μόνος ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ ἀνορθώσῃ τὴν κατεστραμμένην υγείαν τῆς. Ἡ καλὴ Σπεράντσα, ἥτις εἶχε παρατηρήσει τὴν ἰσχνὴν τῆς μορφήν καὶ τὸν συγχόν τῆς βῆχα, ἐνέκρινεν ἀπὸ καρδίας τὸ σχέδιόν τοῦτο, πεποίθησιν ἔχουσα, ὡς ἡ ὑποκόνησεν, ἐπὶ τὴν ἱατρικὴν ἀξίαν τοῦ Ἀντωνίου, ἐπέμεινε δὲ νὰ συνοδεύσῃ τὴν Λουκίαν εἰς Τάγιν, καίτοι αὕτη μεγάλως προσεπάθησε νὰ τὴν ἀποτρέψῃ.

— Ἡ μητέρα μου καὶ ὁ Βαττίστας φροντίζουν τὰ παιδιὰ καὶ τὸ κατάστημα, εἶπεν ἡ Ἰταλίς.

Τώρα ποῦ σὰς ἔχω πάλιν, ἀφῆτέ με νὰ σῆς χαρῶ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον.

Ἡ κυρία Ἐλεονώρα δὲν ἤτο εἰς τὴν Τάξιαν. Εἶχεν ἀναχωρήσει εἰς Γένουαν μετὰ τῶν δύο υἱῶν της, ἐπανελθόντων ἐκ τῆς ἐξορίας. Ἡ Λουκία ἔσπευσε μετὰ τῆς Σπεράντσας εἰς Γένουαν, φθάσα δ' ἐκεῖ εὗρεν εὐκόλως τὴν ἀγαθὴν Ἰταλίδα, ἥτις ἔτεινε τὰς ἀγκάλας πρὸς τὴν ἀπροσδόκητον ἐπισκέπτριαν, χωρὶς νὰ προσφέρῃ λέξιν. Ἡ Λουκία πρῶτη ἔλυσε τὴν σιωπὴν.

— Δὲν σὰς ἔλεγα, ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἐπα- νεβλέπατε τὰ ἀγαπητὰ σας τέκνα;

— Ὁ Θεὸς νὰ σὰς εὐλογῇ, ἀπήντησεν ἡ Ἰταλὶς· ὁ παντοδύναμος ἤκουσε τὴν εὐχὴν σας καὶ μὲ κατέστησε τὴν εὐτυχεστέραν τῶν μητέρων.

Ἡ κυρία Ἐλεονώρα ὀλίγα μόνον προσέθηκεν εἰς ὅσα εἶχεν ἡδὴ διηγηθῇ ἡ Σπεράντσα περὶ τοῦ ἱατροῦ. Μίαν μόνον ἐπιστολὴν εἶχε λάβει παρ' αὐτοῦ ἐκ Παλέρμου, τῆς α' Φεβρουαρίου 1848, αὐτοῦ ἐκ συντόμῳ τὴν μεταξὺ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων καὶ τῆς δημοτικῆς μερίδος πάλιν. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, γραφεῖσα προδήλως κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς μετὰ τὴν μέθην τῆς νίκης, ἔφερε τὸ ἐξῆς ὑστερόγραφον:

«Εἶχον τὴν εὐτυχίαν, δόξα τῷ Θεῷ, νὰ χύσω ὀλίγον αἷμά μου ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου. Σφαίρα νεαπολιτικὴ μ' ἐπλήγωσεν ἐλαφρῶς εἰς τὸν δεξιὸν ὤμον· εἶνε ἀπλὴ ἀμυχή, ἥτις δὲν μ' ἐμποδίζει, καθὼς βλέπετε, νὰ μεταχειρίζωμαι τὴν χεῖρά μου. Σὰς τὸ γράφω, διὰ νὰ μὴν ἀνησυχεῖτε, ἂν ἰδῆτε τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν κατάλογον τῶν τραυματιῶν. Θὰ σὰς γράψω καὶ πάλιν προσεχῶς».

— Ἐκτοτε δὲν ἐλάβατε εἰδήσεις; ἀνεφώνησε ἐνδομύχως ἡ Λουκία.

Ἡ κυρία Ἐλεονώρα ἀπήντησε δι' ἀρνητικοῦ νεύματος.

— Τότε, φαίνεται, ἡ πληγὴ τοῦ θὰ ἦτον βαρύτερα παρ' ὅ,τι ἐνόμιζεν, ἀλλέως θὰ ἐκράτει τὴν ὑπόσχασίν του. Πρέπει νὰ εἶνε ἀσθενής. Φοβοῦμαι μήπως...

Καὶ ἡ φαντασία τῆς Λουκίας, προτρέχουσα τοῦ λογικοῦ της, παρέστησεν αὐτῇ τὸν Ἀντώνιον μόνον, ἐγκαταλειμμένον, ἀσθενῆ, θνήσκοντα ἴσως. Ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ μεταβῇ εἰς Νεάπολιν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Παλέρμον, καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ ἐκ παντὸς τρόπου. Ἐπομένως ἔγραψεν εὐθὺς εἰς τὸν πατέρα της νὰ ἔλθῃ πρὸς ἀνυρσίαν της εἰς Νεάπολιν, προσθέτουσα ὅτι, ἂν τυχὸν δὲν τὴν εὕρισκεν ἐκεῖ, θὰ εὕρισκεν ὅπως δῆποτε ἐν τῇ ἀγγλικῇ πρεσβείᾳ τὰς ἀναγκαῖας πληροφορίες περὶ τῆς περαιτέρω ὁδοιπορίας της. Ἐγράψε δ' ἐπίσης εἰς τὴν συνοδοιπόρον της, ἥτις ἀνέμενεν αὐτὴν ἐν Νικαίᾳ, νὰ μεταβῇ ἐν πάσῃ σπουδῇ εἰς Γένουαν. Οὕτω δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἡ λεπτοφυὴς Λουκία ἐπέβαινεν ἀτμοπλοίου κατευθυνομένη εἰς Νεάπολιν.

Ἡ κυρία Ἐλεονώρα καὶ ἡ Σπεράντσα συνώδευ-

σαν αὐτὴν εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, καὶ ἔμειναν μετὰ τῆς μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, ἀποτεινόμεναι αὐτῇ λόγους ἐλπίδος καὶ ἐνθαρρύνσεως. Ὁ χωρὶς ὁμοῦς ὑπῆρξε λυπηρὸς, ἰδίως ὑπὸ τῆς Σπεράντσας, ἥτις δὲν ἠθέλησε ν' ἀφήσῃ τὴν ἐσθίητα τῆς Λουκίας, πρὶν τὴν ἀναγκάσῃ νὰ τῇ ὑποσχεθῇ, ὅτι ἤθελε τὴν καλέσει παρ' αὐτῇ, ἂν ποτε ἡ Λουκία ἐλάμβανεν αὐτῆς ἀνάγκην.

— Ἡξερῶ, ἔλεγεν ἡ ταλαίπωρος, δακρυρροοῦσα, ἡξερῶ ὅτι ἐγὼ εἶμαι μία χωρική, καὶ σὲς μία μεγάλη κυρία· ἀλλὰ μὴ λησμονήσετε, σὰς παρακαλῶ, μὴ λησμονήσετε ποτὲ, καλὴ μου κυρία, ὅτι εἶμαι ἰδική σας, καὶ φωνάζετε με, ἂν νομίσετε ποτὲ, ὅτι ἡμπορῶ νὰ σὰς χρησιμεύσω. Δόσατέ με αὐτὴν τὴν ὑπόσχασιν, καὶ θὰ ἔλθω νὰ μείνω μαζὺ σας καὶ νὰ σὰς δουλεύσω ἕως εἰς τὴν τελευταίαν μου στιγμὴν. Ναί, κυρία μου, νὰ ᾔνε μάρτυς μου ὁ Θεὸς καὶ ἡ Παναγία.

ΚΑ'

Ἐν Νεαπόλει.

Ὅτε, περὶ τὰ τέλη Μαρτίου ἔφθασεν ἡ Λουκία εἰς Νεάπολιν, ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος εἶχεν, ἀναγκασθῇ, μετὰ τὴν στάσιν τῆς 24 Ἰανουαρίου, νὰ παραχωρήσῃ σύνταγμα εἰς τοὺς ὑπηκόους του, νὰ συγκαλέσῃ τὸ κοινοβούλιον, καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ πρώτου φιλελευθέρου ὑπουργείου, τῆς 24 Φεβρουαρίου, νὰ σχηματίσῃ ἐκ νέου ἄλλο, ἔτι ἀρεστότερον εἰς τὸ πλῆθος, τὸ ὑπουργεῖον τῆς 6 Μαρτίου.

Τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ ὑπουργείου τούτου ἐχαιρέτισε γενικὴ ἀγαλλιᾶσεως κραυγὴ. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς ταραχῶδους ζωηρότητος, ἥτις ἐξωγόνησε τὴν πόλιν, καὶ τῶν παντοειδῶν ἐνδείξεων τῆς χαρᾶς τοῦ πλήθους, καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν λαζαρόνων, οἵτινες μετεμορφώθησαν διὰ μιᾶς εἰς λάτρεις τῆς ἐλευθερίας, ἀπέβη ἡ ὑποκόμησης Κλέβεργτων εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς ὁδοῦ Toledo.

Οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ ξενοδοχείου ἀπέμειναν χαίνοντες ἐξ ἐκπλήξεως, ὅτε ἔλαβον παρ' αὐτῆς τὴν διαταγὴν νὰ φροντίσωσιν, ὅπως τὰ διαβατήρια της ἐπιθεωρηθῶσι διὰ Παλέρμον. — Ἰσως, ἐτόλμησαν νὰ παρατηρήσωσιν, ἡ milady δὲν ἐγνώριζεν, ὅτι τὸ Παλέρμον διστέλει ἐν πλήρει ἐπαναστάσει, καὶ ἡ Σικελία ὁλόκληρος ἦν ἀνάστατος. Ἡ milady τὸ ἐγνώριζεν, ἀλλ' ἀπόφασιν εἶχε ν' ἀναχωρήσῃ, καὶ ἡ διαταγὴ της ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ἀφεύκτως.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς φθάνει εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ὁ κύριος X... , νεαρὸς ἀκόλουθος τῆς ἀγγλικῆς πρεσβείας, ὅπου τὰ διαβατήρια προσήχθησαν πρὸς ἐπιθεώρησιν. Ὁ κύριος οὗτος ἦτο ἐξάδελφος τοῦ λόρδου Κλέβεργτων, ὥφειλεν εἰς αὐτὸν τὴν διπλωματικὴν του θέσιν, καὶ προσήρχετο ὅπως πείσῃ τὴν ὑποκόμησης νὰ παραιτηθῇ διαβήματος ἀφρονος, ὡς τὸ ἀπειλάει. Αἱ δύο χῶραι διστέλουν προδήλως ἐν πολέμῳ, ἡ θάλασσα δὲν ἦτο ἀσφαλής, πλοῖα νεαπολιτικὰ περιέπλεον ἐπὶ τῆς δ-

πὺς ἐμποδίζοντι τὴν ἐπὶ τῆς νήσου ἀπόδασιν παντὸς ξένου, — καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ λαϊκὴ Κλέβεργτων ἠδύνατο νὰ εὐρεθῇ εἰς θέσιν δυσάρεστον· ἀλλ' ἡ λαϊκὴ Κλέβεργτων ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀπόφασίν της.

Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Αὐτῆς Βρετανικῆς Μεγαλειότητος, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀκόλουθος, δὲν ἐπεθύμει νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ὑποκόμησης ὅπως ἐκτελεθῇ εἰς τοσοῦτον μεγάλους κινδύνους. Ἐλέγετο ὅτι ὁ λόρδος Minto ἔμελλε νὰ μεταβῇ μετ' ὀλίγον εἰς Σικελίαν, φέρων προτάσεις συμβιβασμοῦ. Ἄν δὲ ἡ λαϊκὴ Κλέβεργτων ἐπέμεινε πάντοτε εἰς τὴν ἀπόφασίν της, ἠδύνατο τότε νὰ μεταβῇ εἰς Σικελίαν ἐπὶ ἀγγλικῷ πολεμικῷ πλοίου. Ἀλλ' ἡ Λουκία δὲν ἐπέθετο, ὅτι ὑπῆρχεν ἀνάγκη τοσοῦτων προφυλάξεων δι' Ἀγγλίδαν κυρίαν, ὁδοιποροῦσαν χάριν υγείας. Ὁ πρεσβευτὴς αὐτὸς ἤλθε περὶ τὸ ἐσπέραι, ἵνα πείσῃ τὴν ἀμετάπειστον συμπατριώτιδά του, καὶ τοσοῦτον ἐπίσεν αὐτὴν ν' ἀποδεχθῇ τὸ παρ' αὐτοῦ προτεινόμενον σχέδιον, ὥστε ἠναγκάσθῃ ἡ Λουκία νὰ ἐνδώσῃ, μὴ τολμῶσα ἄλλως νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀληθινὴν τῆς σπουδῆς της αἰτίαν. Ὁ ἀκόλουθος X... , ὅστις, ὡς ἐξάδελφος ἀνέλαβε νὰ τὴν διασκεδάσῃ, προσέτεινεν αὐτῇ πᾶσαν δυνατὴν ψυχαγωγίαν, ἀλλ' ἡ Λουκία ἀπέβριψε πᾶσας, μὴ ἐπιθυμοῦσα περισπαυρῆναι οἰονδήποτε ἀπὸ τῶν προσφιλῶν αὐτῆς σκέψεων.

Ἡμέραν τινα ὁ νεαρὸς διπλωμάτης ἀφίκετο περίφροντις καὶ τεταραγμένος, ἀγγέλλων ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἐγίνετο ἐν τῇ Αὐλῇ μεγάλη ὑποδοχὴ, ἡ πρώτη μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος. Ἡξίζε δὲ τὸν κόπον, εἶπε, νὰ ὑπάγῃ τις, ἂν ὅχι δι' ἄλλο, ἀλλὰ διὰ τὸ παράδοξον τοῦλάχιστον τοῦ πράγματος.

— Τί ἐννοεῖτε; ἠρώτησεν ἡ λαϊκὴ Κλέβεργτων.

— Θὰ ἰδῶμεν ὅλας τὰς ἐπισημότητας τοῦ προδευτικοῦ κόμματος, σμῆνος ὁλόκληρον δικηγόρων καὶ ἱατρῶν.

— Δὲν ἐννοῶ, παρετήρησε ξηρῶς ἡ Λουκία, πῶς σὲς, Ἀγγλος, διακωμωδεῖτε ἐλευθερία ἐπαγγέλματα.

— Πῶς, ἐξάδελφί μου; εἶνε δυνατόν νὰ ἐξομώσῃ τις τοὺς νεαπολίτας ἱατροὺς μετὰ τοὺς Ἀγγλους.

— Διατί ὅχι;

— Μὴν ὀργίζεσθε, παρετήρησεν ὁ κομψὸς νεανίας, γελῶν μὲν, ἀλλὰ δυσηρεστημένος κατὰ βάθος. Ἐγὼ δὲν γνωρίζω προσωπικῶς κανένα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κυρίους, καὶ ἐπαναλαμβάνω μόνον ὅ,τι λέγουν οἱ πολλοί. Ὅπως δῆποτε ὁ κύριος πρεσβευτὴς ἔγραψε τὸ ὄνομά σας εἰς τὸν κατάλογον, καὶ ἂν ἔχετε διάθεσιν ἡμπορεῖτε νὰ κρίνετε αὐτοὺς μόνη σας.

— Ἰσως ὑπάγω, ἀπήντησεν ἡ λαϊκὴ Κλέβεργτων. Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἴδῃ τις ἀνθρώπους τῶν

ποίων τὸ ὄνομα θὰ ἀναφέρῃ μίαν ἡμέραν ἡ ἱστορία.

Ἡ βασιλικὴ ὑποδοχὴ, εἰς ἣν μετέβη τὴν ἐπαύριον ἡ Λουκία μετὰ τοῦ ἐξάδελφου της οὐδὲν εἶχε τὸ παράδοξον ἄλλο, ἢ μόνον ὅτι ἦτο ζωηροτέρα καὶ ἦττον πληκτικὴ τῶν συνήθων βασιλικῶν ὑποδοχῶν. Ἡ ἐθιμοτυπία δὲν ἦτον αὐστηρά, ὁ βασιλεὺς δ' αὐτὸς, μελανὸν φέρων ἐπενδύτην, ἔσφιγγε τὰς χεῖρας τῶν παρισταμένων καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτοὺς μετὰ πολλῆς εὐμενείας.

Ἡ Λουκία ἔβλεπε καὶ ἐθαύμαζε καὶ ἐλθισμόναι ὅσα εἶχεν ἀκούσει παρὰ τοῦ ἱατροῦ Ἀντωνίου περὶ τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου καὶ τῆς φυλῆς του.

Ὁ νεαρὸς ἀκόλουθος, ὁδηγοῦ ὑποδύμενος πρόσωπον, ἐξήγει εἰς τὴν Λουκίαν τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα.

— Βλέπετε, τῇ ἔλεγε, τοὺς δύο αὐτοὺς κυρίους μεταξὺ τῶν ὁποίων περιπατεῖ ἡ Μεγαλειότης του; ἀριστερᾷ εἶνε ὁ Βοτσελλῆς, ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν, καὶ δεξιᾷ ὁ Κάρολος Ποέριος, ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως· καὶ οἱ δύο δικηγόροι, φυλακισθέντες πολλὰκις διὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα. Σήμερον εἶνε ἐπισημότητες καὶ στυλοὶ τοῦ ὑπουργείου. Αὐτὸς, τὸν ὁποῖον βλέπετε εἰς τὸ παράθυρον ἐκεῖνο ἀντικρὺ, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἀγγλος, ταπεινὸν εὐλαβῶς τὴν φωνήν, εἶνε ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, ἡ Αὐτοῦ Βασιλικὴ ὑψηλότης, ὁ κόμης τῶν Συρακουσῶν, πρῶτον ἀντιβασιλεὺς τῆς Σικελίας. Δὲν ἡξερῶ εἰς ποῖον ὀμιλεῖ· θὰ εἶνε βεβαίως κανεὶς ὀψιφημος, ὡς οἱ ἄλλοι.

Ἡ Λουκία δὲν κατώρθωσε νὰ μὴ ἀνασκιρτήσῃ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐπορφυρώθῃ, καὶ τὸ μέτωπόν της ἐγένετο κάθιδρον.

— Τί ἐπάθετε; ἀνέκραξεν ὁ νεόφυτος διπλωμάτης. Δὲν εἶσθε καλά;

— Δὲν εἶνε τίποτε· ἀπλὴ ζάλη.

— Θέλετε ν' ἀναχωρήσετε; ἴσως σὰς ἐπεύραξεν ἡ ζέστη.

— Ἰσως· ἀπήντησε δι' ἀσθενοῦς φωνῆς ἡ Λουκία.

Εὐτυχῶς διὰ τὴν ὑποκόμησης, προσῆλθε μετὰ μικρὸν ὁ πρεσβευτὴς αὐτὸς, καὶ ὁ ἀκόλουθος, χαίρεισας βαθύτατα, ἀπεμακρύνθη. Ἡ ἐξοχότης του εἶπεν, ὅτι ἐλυπατο μεγάλως, διότι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἀποστολὴ τοῦ λόρδου Μίντο εἰς Σικελίαν ὀ' ἀνεβάλλετο ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας, ἕνεκα νέων αἰφνιδίων κωλυμάτων. Ἡ λαϊκὴ Κλέβεργτων ἀπεδέχθη ἀπαθῶς τὴν εἰδησιν ταύτην, προσθεῖσα, ὅτι τῇ ἦτο ἀδιάφορον νὰ παραιτηθῇ ἐντελῶς τῆς ἐκδρομῆς της. Ὁ πρεσβευτὴς ἐξεπλάγη, ἐχαιρέτισε καὶ ἀπῆλθεν, ἡ δὲ Λουκία ἔμεινε τέλος μόνη.

Ὁ μετὰ τοῦ κόμης τῶν Συρακουσῶν ὁμίλων ἦτο ἀνὴρ ὑψηλός, μαύρον ἔχων τὴν κόμην καὶ

τους δρφαλμούς, μολίς τριανκοντούτης φαινόμενος ἐκ πρώτης ὄψεως. Ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ ἦτο σκεπτική ἀλλ' ἡρεμὸς, τὸ μείδιμά του προσήνευ, καὶ εὐθυτενὲς τὸ ἀνάστημά του. Ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ ἐξωτερικόν του ἦν ἐξωτερικόν τοῦ ἱατροῦ Ἀντωνίου. Ἀντὶ τοῦ μακροῦ του πώγωνος, ἔφερε μύστακα πυκνὸν, καὶ ἦτο κάπως ὠχρότερος κατὰ τ' ἄλλα οὐδ' ὅπως εἶχε μεταβληθῇ καὶ ἐφαίνετο ἐπίσης ὠραίος καὶ πρὸ οὐκ ἔτων.

Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἤρχετο πρὸς τὸ μέρος των, ὁ κόμης καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐμακρύνθησαν τοῦ παρθύρου καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὴν Μεγαλειότητά του. Ὁ Φερδινάνδος ἔστη ἐπὶ μικρὸν, ὅπως ἀνταλλάξῃ λόγους τινὰς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, εἶτα δὲ δραττόμενος αἴφνης τοῦ βραχίονος τοῦ Ἀντωνίου ἐξηκολούθησε τὸν περίπατόν του.

Ἡ Λουκία παρετήρησε πάσας τὰς λεπτομερείας τῆς μικρᾶς ἐκείνης σκηνῆς, ὡς καὶ τὴν αἰφνίδιον λήρυσιν τῶν γνωστῶν τῆς ἐκείνων μαύρων δρφαλμῶν, ὅτε συνήντησαν τοὺς δρφαλμούς της, καὶ τὴν πορφυρὰν ἥτις διεχύθη ἐπὶ τὴν μορφήν τοῦ ἱατροῦ. Ποῖον ἄρα αἰσθημα ὤθησε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν υποκόμησάν νὰ ἀποστρέψῃ τὴν κεφαλὴν καὶ νὰ κρυβῇ ὀπίσθεν τῶν λοιπῶν κυριῶν; Ἀρνητικὰ τις ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ βασιλέως, καὶ φόβος αἰσθημα μὴ δὲν ὠμοιάζετο πλέον πρὸς ὅ, τι ἦτο ἄλλοτε; Οὐδ' ἡ Λουκία αὐτὴ τὸ ἐγνώριζε. Τὸ κίνημά της ὑπῆρξε στιγμιαῖον, αὐτόματον, ἀκατανόητον, καὶ τῆς καρδίας της ἡ παραχρῆ τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ ἢ ν' ἀναλύσῃ τὸν κρῖνον λόγον τῆς πράξεώς της.

Ἡρίσεια ὥρα παρήλαε, καὶ ἦν ἡ Λουκία πολὺ λίκις ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν θύραν, δι' ἧς εἶχεν ἴδει μακρυνόμενους τὸν βασιλέα καὶ τὸν Ἀντώνιον. Πολλάκις δὲ, βλέπουσα ἐμφανίζομένους εἰς τὴν θύραν ἐκείνην ἄνδρας μὲ μελανὴν τὴν κόμην καὶ τοὺς μύστακας, ἠσθάνετο βιαίως ἀλλοῦσαν τὴν καρδίαν αὐτῆς. Τέλος πάντων, ἰδοὺ ἐκεῖνος ἔρχεται, οὐχὶ κατεσπευσμένως, ἀλλὰ διὰ τοῦ συνήθους βραδέος καὶ μακροῦ βήματός του. Προβάλλει ἀπλοῦς καὶ ἀνεπιτήδευτος ἐν μέσῳ τῆς νέας αὐτοῦ δόξης, ἀπαρκαλλάκτως ὡς ἄλλοτε, πτωχὸς χωρικὸς ἱατρός, μετέβαινε πρὸς τοὺς πελάγας του ἐν Βορδιγέρῳ. Πλησιάζει μὲ ἀκτινοβολοῦντας δρφαλμούς καὶ προχωρεῖ κατ' εὐθείαν πρὸς αὐτήν.

— Σεῖς, ἐδῶ; ἀνακρίζει, δραττόμενος τῆς χειρὸς τῆς Λουκίας. Τί ἀπροσδόκητος εὐτυχία. Ποῖος θὰ ἔλεγε, πρὸ οὐκ ἔτων, ὅτι θὰ συνήντῳμεθα εἰς τὴν Νεάπολιν, καὶ εἰς τὴν Αὔλὴν μάλιστα.

— Ἀλήθεια, ποῖος θὰ τὸ ἔλεγε!

Αὐτὸ μόνον κατ' ὀρθῶς ν' ἀπαντήσῃ ἡ Λουκία. Ἡ ψυχὴ της διετέλει ὑπὸ τὸ μαγικὸν θέλητρον τῆς φωνῆς ἐκείνης, ἣν ἤκουον τὰ ὦτά της.

— Πῶς εἶπες; τί κάμνει ὁ ἐξαίρετος φίλος μου Σὶρ Ἰωάννης; ἠρώτησεν ὁ Ἀντώνιος μετὰ μικρὸν τινα παύσιν.

— Ὁ πατήρ μου, ὅτε ἀνεχώρησα ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ἐπάσχειν ἀρθρίτιδα. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔλθῃ νὰ μεῦρῃ ἐδῶ. Ἀλήθεια, μ' ἔδωκεν ἐπιστολὴν διὰ σᾶς, νομίζων ὅτι θὰ σᾶς εὕρισκον εἰς τὴν Βορδιγέρῳ. Θὰ σᾶς τὴν στείλω αὐρὶον πρῶτ.

— Εὐχαριστῶ, ἀπήντησεν ὁ ἱατρός. Πόσον θὰ εὐχαριστήσῃ νὰ σφίγῃ τὴν χεῖρά του.

— Καὶ πῶς εὕρισκασθε εἰς τὴν Νεάπολιν; ἠρώτησεν ἡ Λουκία. Ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἦσθε εἰς τὸ Παλέρμον, καὶ πληγωμένους μάλιστα.

— Πῶς ἤξεύρετε, ὅτι ἐπληρώθη; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ Ἀντώνιος.

— Μὲ τὸ εἶπεν ἡ κυρία Ἐλεονώρα, τὴν ὁποίαν εἶδον εἰς τὴν Γένουαν. Εἶνε τόσον εὐτυχὴς τώρα! ἔχει τοὺς δύο υἱούς της μαζύ της. Μ' ἔδωκε καὶ ἀνέγνωσεν τὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν τῆς ἐγράψατε. Ἦτο πολὺ ἀνέσυχος διὰ σᾶς καθὼς κ' ἐγώ.

— Καὶ σεῖς! Καὶ τί λοιπὸν ἔκαμα ἐγώ, διὰ ν' ἀξιωθῶ δύο τοιούτας φίλους; Ἡ διπλὴ αὐτῇ ἀγάπη εἶνε δι' ἐμὲ ὅσας ἀληθῆς ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου τοῦ κόσμου.

— Δὲν θέλω νὰ σᾶς ἀκούω νὰ κακολογῆτε τὸν κόσμον, εἶπεν ἡ Λουκία διὰ τοῦ παλαιοῦ τῆς ἐκείνου παιδικοῦ ἥθους.

— Ἐστῶ, δὲν τὸν κακολογῶ πλέον, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος.

— Καὶ ἡ πληγὴ σας; ἱατρεύθη;

— Ἐντελῶς δὲν ἦτον τίποτε.

— Καὶ διατί δὲν ἐγράψατε τόσον καιρὸν εἰς τὴν κυρίαν Ἐλεονώραν;

— Εἶχον τόσας ἀσχολίας καὶ τόσους περισπασμούς. Ἐκαμα κακὰ, τὸ γνωρίζω, ἀλλ' αὐρὶον σᾶς ὑπόσχομαι, χωρὶς ἄλλο, νὰ γράψω εἰς Γένουαν.

— Μὴ τὸ λησμονήσετε, καὶ γράψετε τὰς φιλικὰς μου προσήσεις εἰς τὴν καλὴν κυρίαν. Τώρα, διηγήθητέ μου τὴν ἱστορίαν σας ἀφ' ὅτου ἐχωρίσθημεν. Εἰπέτε μου περὶ τῆς ἐπαναστάσεως, περὶ τῆς Σικελίας, περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων. Δὲν ἐλησμονήσατε τὴν ἐρωτηματικὴν μου μανίαν, υποθέτω, προσέθηκε μειδιῶσα.

— Ὅχι σᾶς τὰ εἶπω ὅλα, ἀλλὰ πρὸ πάντων πρέπει νὰ ἐξετάσω τὰ περὶ τῆς υγείας σας, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, ὅστις εἶχε σπουδάσει ἐν τῷ μεταξῷ, μετὰ πολλῆς ἀνησυχίας, τὴν μορφήν τῆς φίλης του.

Ἡ Λουκία διηγήθη εἰλικρινῶς, ὡς πάντοτε, τὰ περὶ τῆς υγείας της, τὴν ἥκουε δ' ἐκεῖνος μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς αὐτῆς προσοχῆς, μεθ' ἧς τὴν ἤκουον ἄλλοτε ἐν τῷ πανδοχείῳ τῆς Κεράμου.

— Ὅχι τὰ διορθώσωμεν ὅλ' αὐτὰ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἡ Λουκία. Καθαρὸς ἀὴρ, ἡσυχία καὶ δίκαια αὐστηρά θὰ κάμουν καὶ πάλιν θαύματα, ὅπως ἔκαμον ἄλλοτε εἰς τὴν Βορδιγέρῳ.

Ἦλθε δὲ τότε ἡ σειρά τοῦ Ἀντωνίου νὰ δ-

μιλήσῃ περὶ αὐτοῦ, καὶ διὰ βραχέων εἶπε τὴν ἱστορίαν του, συνοψιζομένην εἰς τὰ ἐξῆς ὀλίγα, ἅτινα καὶ μόνον εἶνε ἀπαραίτητα εἰς τὴν ἡμετέραν διήγησιν.

Ὁ Ἀντώνιος, ἀνεχώρησε τῆς Βορδιγέρας, διήνυσεν τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἐν Τουρίν, ἀπὸ τοῦ 1843 μέχρι τοῦ 1847, ὅτε τὰ ἐν Σικελίᾳ πράγματα ἤρχισαν λαμβάνοντα σπουδαῖον χαρακτῆρα. Ἡ κυβερνήσις ἀνθίστατο ἐκ παντὸς τρόπου καὶ κατεπολέει τὴν δημοσίον φρόνημα, ἐπανάστασις δ' ἐπέκειτο ἐν Παλέρμῳ, ὡς ἔγραφον ἐκεῖθεν ἰδιαιτέρως εἰς τὸν ἱατρός. Ὁ Ἀντώνιος, συνοδευόμενος ὑπὸ ὀλίγων φίλων, ἀνεχώρησεν εἰς Μεσίτην, καὶ ἐκεῖθεν μετέβησεν περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰαννουαρίου εἰς Παλέρμον, ὅπου ἔμειναν κεκοιμημένοι μέχρι τῆς 12 Ἰαννουαρίου, ἡμέρας καθ' ἣν, τριῖχρονον κρατοῦντες σημαίαν, ἐπεφάνησαν εἰς τὴν πλατεῖαν Φιεραβέκκια, πρωτοστάται τῆς ἐκρηγείσης ἐπαναστάσεως. Ἡ πάλιν ὑπῆρξε μακρά, διερρέσασα δὲ δεκαπέντε ὅλας ἡμέρας, κατέληξεν εἰς τὸν ὀρίκμον τοῦ λαοῦ. Αἱ θέσεις τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων ἠλώθησαν ὥστε διὰ μαγείας, τὸ βασιλικὸν ἀνάκτορον κατελείφθη ὑπὸ τῆς φρουρᾶς του, καὶ ὁ στρατός, συντριβείς πανταχοῦ, ἐξεβλήθη τῆς πόλεως καὶ κατεδιώχθη ἀπροσμάχητως.

Ἐντὸς ὀλίγου τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα διεδόθη καθ' ὅλην τὴν νῆσον, τότε δὲ ἡ ἐν Παλέρμῳ γενικὴ ἐπιτροπὴ κατέλαβε τὴν ἀρχήν, καὶ πρόεδρος τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως τῆς Σικελίας ἀνεκηρύχθη ὁ γηραιὸς Ρουγέρος Σέττιμος.

Ἐν τῷ μεταξῷ τούτῳ, ὡς προείπομεν, νέα τὰς πραγμάτων εἶχεν ἐπέλθει ἐν Νεάπολει, καὶ τὸ γεγονός τοῦτο παρεῖχεν ἐλπίδα ταχέως συμβιβασμοῦ μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν. Ἦρχισαν δ' ἀληθῶς διαπραγματεύσεις, — τῇ παρεμβάσει τοῦ λόρδου Μίντο, — μεταξὺ τῆς νεαπολιτικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως ἐν Σικελίᾳ, ἀλλ' αἱ βραδύτητες καὶ αἱ ἀναβολαὶ τῆς ἐν Νεάπολει ἀρχῆς ἠνάγκασαν δυστυχῶς τὴν ἐπαναστατικὴν κυβερνήσιν τῆς Σικελίας νὰ δηλώσῃ ῥητῶς, ὅτι ἤθελε παραιτηθῇ πάσης διαπραγματεύσεως, ἀν δὲν παρεχωρεῖτο ταχέως, ὡς ὅρος ἄφρατος, εἰς τὴν Σικελίαν ἡ διὰ σικελικοῦ στρατοῦ φρούρησις της.

Ἐν τῷ μεταξῷ τούτῳ ἐπῆλθεν ἐν Νεάπολει ὑπουργικὴ μεταβολή, καὶ ἡ ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν ἀνδρῶν, οἷος ὁ Τσέριος, ὁ Σαλίσετης καὶ ὁ Σαβαρέτης παρέσχεν εἰς τοὺς Σικελούς τὴν ἐλπίδα ταχείας λύσεως τοῦ ζητήματος. Παρεχωρήθησαν δ' ἀληθῶς εἰς τὴν Σικελίαν πολλὰί προνομίαι καὶ ἰδίως ὁ σχηματισμὸς ἰδίου σικελικοῦ ὑπουργείου, ἀλλ' οὐδὲν ἀπεφασίσθη ὡς πρὸς τὸ στρατιωτικὸν ζήτημα, τὸ τῆς φρουρήσεως τῆς Σικελίας ὑπὸ σικελικοῦ στρατοῦ. Ἡ σιγὴ αὕτη ὡς πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῶν σικελικῶν ἀπαιτήσεων ἐδείκνυσε τὰ πράγματα οἱ Σικελοὶ ἀπέβρι-

ψαν τὰς παρεχωρηθείσας αὐτοῖς προνομίας, καὶ ἡ ἐν Νεάπολει κυβερνήσις ἀπεδοκίμασεν ἐκ προνομίων καὶ ἀπεκήρυξε πᾶσαν πρᾶξιν τῆς ἐν Σικελίᾳ ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς. Τότε ὁ Ἀντώνιος, ἐπιχειρῶν ὑστάτην πρὸς συμβιβασμὸν ἀπόπειραν, ἐπεχείρησε τὴν σύνταξιν ὑπομνήματος, ὑπερμαχοῦντος τῆς ἐν Σικελίᾳ συστάσεως σικελικοῦ στρατοῦ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ, τῇ ἐγκρίσει τῶν φίλων του, εἰς Νεάπολιν. Τὸ ὑπομνημα τοῦτο ἀνεγνώσθη ὑπὸ ὑπουργοῦ φίλου φρονούντος πρὸς τὸν Ἀντώνιον, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐδόθη ἐκ Νεαπόλεως ἀπάντησις, καλοῦσα τὸν συντάκτην τοῦ ὑπομνήματος νὰ μεταβῇ ἐκεῖσε καὶ ἀναπτύξῃ διὰ ζωῆς τὰ ἐπιχειρήματά του, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσην ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἦτο λίαν διατεθειμένος εἰς πᾶσαν δυνατὴν παρεχώρησιν.

Ὁ Ἀντώνιος οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασε μετέβη εἰς Νεάπολιν, εἶδε τοὺς ὑπουργούς, εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ ὑπεστήριξε τὴν αἴτησιν τῆς πατρίδος του, — ἂν ἐπιτυχῶς ἢ ὄχι, ὅχι τὸ ἴδωμεν μετ' ὀλίγον.

[Ἰπταται συνέχεια]

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

Ὁ Γάλλος ἐπὶ τῶν Ἑσπερικῶν ὑπουργός ἐπέστειλεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ἱατρικῆς τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν:

«Κύριε ἰσόθις γραμματεῦ,

«Ἡ ἐν Παρισίοις ἰδρυθεῖσα ἐταιρία κατὰ τῆς καταρχῆς τοῦ καπνοῦ μοι ἀπηύθυνεν αἴτησιν περὶ ἀπονομῆς εἰς αὐτὴν τῶν ἐδωρημάτων τῆς νομίμου ἀναγνωρίσεως. Πρὶν ἀποφασίσαι περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς τοιαύτης αἰτήσεως, ἐπεθύμουν νὰ μάθω ἀν ταύτην, μετὰ τὴν ἀξίωσιν τῶν ἐταίρων, δικαιολογοῦσι λόγοι τῆς δημοσίας υγείας, καὶ ἐὰν αἱ ὑπ' αὐτῶν ἐπικαλούμεναι ἱατρικαὶ σκέψεις βασιζοῦνται ἐπὶ συνόλου γεγονότων καὶ συμπερασμάτων, παραδεγμένων μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης. Ὅθεν πολὺ ὅχι μετ' ὑπογνώσεως, ἐὰν εὐκρεστῇ τῇ νὰ υποβάλῃτε τὸ πρόκειμενον ζήτημα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ἱατρικῆς καὶ μοι ἀποστείλῃτε ἡτιολογημένην τὴν γνώμην τοῦ συλλόγου τούτου, κλ.»

Ἡ ἐξέτασις τοῦ ὑπὸ τοῦ κυρίου ὑπουργοῦ τεθέντος ζητήματος παρεπέμφθη εἰς ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἐκ τῶν κ. κ. Vulpian, Peter, Villemain, Léon Colin καὶ Gustave Lagneau, εἰσηγητὴν. Ὁ κ. Lagneau ἀνέγνω τὴν πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἐκθεσίν του, ἧς τὰ συμπεράσματα εἰσι σαφέστατα καὶ θὰ εὐαρεστήσωσι βεβαίως τὴν Ἑταιρίαν κατὰ τῆς καταρχῆς τοῦ καπνοῦ.

Φρονοῦμεν, ὅτι δὲν στερεῖται ἐνδιαφέροντος ἡ γνώσις τῶν γεγονότων, ἐφ' ὧν ἡ τῆς Ἀκαδημίας ἐπιτροπὴ στηρίζει τὴν γνώμην αὐτῆς, ἀλλ' ὅμως δὲ ἡ ἐκθεσις τοῦ κ. Lagneau ἐστὶ λίαν μελετημένη καὶ πλήρης, ὡς τοιαύτη δὲ ὑπ' ὅλας τὰς ἐσόδους εἶναι ἀξία ἀναλύσεως. Ἰτωσὶ οἱ καπνίζοντες ὠφελήσωσιν ἐξ αὐτῆς. Ἡ σημασία τοῦ καπνοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ κατέστη μεγίστη, ἀδιαλείπτως κατακυριαζέται ἡμᾶς, τροποποιεῖ τὰ ἡμέτερα ἥθη, μεταβάλλει τὰς ἐξείας ἡμῶν, ἐξασκεῖ δ' ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐπιρροὴν σπου-

δαιοτέρων ἢ ὅσον ἐν γένει νομίζεται. Ὅστε ἐν διαφέρουσιν καθίσταται ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ἡ υπερβολικὴ χρῆσις αὐτοῦ συνεπιφέρει σωρείαν ὅλην ἐπικινδύνων παθήσεων.

Ὁ καπνός, ἀναλόγως τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ, περιέχει ἀπὸ 2,30 μέχρι 8 ὄζον νικοτίνης. Ἡ νικοτίνη κατὰ τὸν Claude Bernard εἶναι τὸ δραστηώτατον τῶν γνωστῶν δηλητηρίων. Ὀλίγαι σταγόνες ἐνσταζόμεναι ἐπὶ τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος ζῶον ἐπιφέρουσιν ἀκαριαῖον τὸν θάνατον. Κατ' εὐτυχίαν τῶν ποιουμένων χρῆσιν καπνοῦ καὶ ταυμάκου, πρὶν ἢ παραδοθῶσιν εἰς τὴν κατανάλωσιν, τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ ὑπέχουσι ζύμωσιν, ἥτις ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῶν ἱκανὴν μᾶζαν νικοτίνης. Παρὰ πολλοῖς, οἵτινες ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀνέπνευσαν ἐν ἀτμοσφαίρᾳ κεκορεσμένη ὑπὸ καπνοῦ παρετηρήθησαν συχνάκις συμπτώματα νοσερὰ, ἐπενεγκόντα ἐνίοτε καὶ θάνατον. Ὁ κ. Liebaud εἶδε νέαν τινὰ καταληφθεῖσαν ὑπὸ ἑλίου καὶ εἶτα καταπεσοῦσαν εἰς κατάστασιν κοματώδη· νέος ἐπιακαδεκαέτης κατακλιθεὶς ἐν δωματίῳ, ἐν ᾧ πολλοὶ ἐκάπνιζον, ἔπαθεν ἐπὶ τινὰς ὥρας ἐξ ἐγκεφαλικῆς συμφορήσεως, πρὶν δὲ πεντεκαδεκαέτης ἀπέθανεν ἀμέσως, μετὰ διαμονὴν ὥρων τινων ἐν μικρῷ δωματίῳ, οὗ ἡ ἀτμόσφαιρα ἦν μεμολυσμένη ὑπὸ καπνοῦ. Τὸ βλαβερὸν τοῦ καπνοῦ εἶναι πασίγνωστον νῦν. Ὁ Murray ἀναφέρει τὴν παρατήρησιν, ἣν ἐποίησατο ἐπὶ τριῶν παιδίων πασχόντων ἐν κνίξῃ, ἅτινα κατελήφθησαν ὑπὸ σκοτοδίνης καὶ σπασμῶν, ὅτε ἐπὶ σκοπῷ θεωρεῖας τῆς νόσου προσετρίβησαν αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν διὰ τινος ἐκ καπνοῦ σκευασίας. Ἄλλοτε ἐν τῷ νοσοκομείῳ Saint-Louis πρὸς θεωρεῖαν τῆς φωριάσεως ἐποιούντο χρῆσιν καπνοῦ, οἱ δὲ ἀσθενεῖς συχνάκις κατελαμβάνοντο ὑπὸ σκοτοδίνης καὶ κεφαλαλγίας. Ὁ κ. Lagneau παρέλιπε νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὴν ὁδεῖαν δηλητηρίαν, τὴν παρατηρήθεισαν παρὰ πλείστοις λαθρομπόροις, οἵτινες ἐνέθετον κατάσκαφα τὸν καπνόν, ὅπως μετακομίσωσιν αὐτὸν διὰ τῶν πρὸς τὴν Ἰσπανίαν συνόρων. Ὁ ποιητὴς Sauteuil ἀπέθανεν ὀδυνηρὸν θάνατον, πινὼν ποτήριον οἴνου, ἐνῶ εἶχον ἐμβαπτίσει καπνόν. Μασώμενος ὁ καπνός εἶναι δραστηώτατον δηλητήριον. Ὁ καπνίζων εἶναι ἐπιρρεπὴς εἰς πολλὰς νόσους· ἐκ τούτων οἱ ἱατροὶ ἀναφέρουσιν τὸ ἐρύθημα τῶν βλεννῶν, τοῦ οὐραϊσμοῦ καὶ τοῦ φάρυγγος, τὴν στοματίτιν, τὴν ἄφρην, τὰς ἐπιθηλίους πλάκας τῆς γλώσσης, τὴν σκίρρωσιν, τὴν ψωρίασιν καὶ τὸ σπυδαϊώτατον νόσημα, τὸ ἐπιθηλώμα τοῦ κάτω χεῖλους. Τὸ τοξικὸν στοιχείον τοῦ καπνοῦ μεταδίδεται εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ σώματος διὰ τῶν πεπτικῶν καὶ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἐξ ὧν τὰ πεπτικὰ ἀπορροφῶσι τοῦτον διακλυμένον ἐν τῷ σιέλῳ, τὰ δὲ ἀναπνευστικὰ τὸν ἀπορροφῶσι, μεταφερομένου τοῦ καπνοῦ διὰ τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος.

Ἐν μικρῇ δόσει εἰσχωρῶν ὁ καπνός εἰς τὰ πεπτικὰ ὄργανα, φαίνεται ὅτι καθιστᾷ συντονωτέραν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, συχνάκις ὅμως ἐπιφέρει σπυδαῖαν τούτων διατάραξιν. Κρίνομεν ἀνωφελὲς νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὴν κατάδειξιν τῆς βλάβης, ἣν ὁ καπνός ἐπιφέρει εἰς τοὺς καπνίζοντας νέους. Κατὰ πολλοὺς ἱατροὺς φαίνεται, ὅτι ἐπίσης ἐπέρχονται σπυδαῖαι διαταράξεις εἰς ἐργάτας καὶ ἐργάτιδας, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἐν ἐργαστασίῳ καπνοῦ.

Διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου ἐπέρχεται εἰς τοὺς κατὰ κόρον καπνίζοντας ἐνέργεια διαρκεστέρη καὶ ἐπιβλαβεστέρη. Κατὰ τὸν κ. Peter, ὁ καπνός ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ στομάχου, συχνάκις προκαλεῖ τὴν ἀνορεξίαν ἐνεκα ἐλαφρῆς παραλύσεως τῆς αἰσθητικότητος τῆς βλεννώδους μεμβράνης καὶ τῆς κινητικότητος τοῦ μυελοῦ ἱστοῦ. Κατὰ δὲ τὸν κ. Patatin, ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ καθίσταται εἰς τινὰς καπνίζοντας αἰτία δυσπεψίας, ἡ δὲ ἀναμεία παρὰ τισι τούτων πρέπει ἔσως εἰς ταύτην νὰ ἀποδίδηται. Ἄλλοι ἱατροὶ ἀναφέρουσιν συμπτώματα γαστρολγίῶν, δυσπεψιῶν μετὰ ναυτίας, ἐρυγμῶν, θέρμης, πόνων, τανυσμῶν ἐπιγαστρικῶν, παρατηρουμένων εἰς τοὺς ἀπὸ πολλοῦ εἰθισμένους εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ καπνοῦ, ἡ δὲ νοσερὰ προδιέθεσις ἐθεραπεύετο κατὰ τὸ μέλλον ἢ ἥττον ταχέως, ἅμα ἐπαύετο τὸ κάπνισμα, ἐπανήρχετο δὲ ἅμα τῇ ἐπαναλήψει αὐτοῦ.

Ὁ καπνός ἐπενεργεῖ οὐχ ἥττον ἰσχυρῶς καὶ ἐπὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. Κατὰ τὸν κ. Peter, «ὁ καπνός εἶναι αὐτόχρημα δηλητήριον» εἰς τοὺς ἐκ περιπνευμονίας καὶ γαστρικῆς πάσχοντας, ἐνεργεῖ συγχρόνως ἐπὶ τῶν πνευμόνων, τῆς καρδίας καὶ τοῦ στομάχου· ἐπὶ τῶν πνευμόνων, ὡς ἀμέσως δεχομένων αὐτὸν, ἡ μᾶλλον ἐπὶ τῶν νευρωδῶν χαλινῶν τῆς βλεννώδους μεμβράνης, τῶν ἀκουστικῶν ὀργάνων, καὶ οὕτω ἐπιφέρει πάθησιν ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ βηχὸς μέχρι τοῦ καυστικοῦ ἄθνηματος. Ἐπίσης ἐπενεργεῖ ὁ καπνός ἐπὶ τῆς καρδίας, ἐννοῶ δὲ τὰ νεύρα αὐτῆς, ἐπιφέρει ἐκτὸς τῶν ἀταξιών τοῦ σφυγμοῦ, παλμῶν κλ. «Ὁ καπνός,» λέγει ἀφ' ἑτέρου ὁ κ. Jaquemart, ἐπιφέρει συχνάκις βῆχα ἢ μᾶλλον δύσπνοιαν ἐπαχθὴ καὶ ἀγωνιώδη μάλιστα, καὶ τοὶ προσωρινῶς καὶ ἐλαφρῶς ἐπερχομένην τὴν ἐσπέραν εἰς ἐκείνους, οἵτινες κατὰ κόρον ἐκάπνισαν τὴν ἡμέραν».

Σπυδαῖαι εἰσὶν ἐπίσης αἱ ἐκ τοῦ καπνοῦ προερχόμεναι διαταράξεις τῆς κυκλοφορίας. Ἐν ὑπομνήματι, ἀναγνωσθέντι ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν κατὰ τὸ 1862, ὁ Beau ἀποδίδει εἰς τὸν καπνόν τὸν στηλικὸν κατάρρου· ἡ γνώμη αὕτη συνάδει πρὸς τὰ φυσιολογικὰ πειράματα, ἅπερ οἱ Claude Bernard, Blatin, Julien Vulpian ἐποίησαν διὰ τῆς νικοτίνης εἰς ζῶα. Παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ σημειοῦσι παλμούς, συστολὴν τοῦ

θώρακος, δύσπνοιαν, καρδιακὸς πόνους ἐκτείνονμένους μέχρι τῶν ὠμων. Ὁ κ. Emile Decaisne ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐπὶ 88 ἐργατῶν καπνίζόντων οἱ 21 ὑποφέρουσιν ἐξ ἀταξίας σφυγμοῦ, ἐσχάτως δὲ ὁ αὐτὸς παρατήρησεν, ὅτι ἐπὶ 43 γυναικῶν καπνίζουσῶν 8 ὑπέρβρον ἐξ ἀταξίας τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος. Ὁ κ. Gelineau παρατήρησεν ἐπιδημίαν στηλικῶν κατάρρου ἐν τῷ πληρώματι τοῦ πλοίου «Embascade». Πάντες οἱ πάσχοντες ἐκάπνιζον ὑπερμέτρως, οἱ νεώτεροι μάλιστα εἶχον πάντοτε τὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα. Ἐδέησε νὰ ἀπαγορευθῇ ἀπολύτως ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ ἐπὶ τοῦ πλοίου. Ὁ κ. Peter ἐπέστησε προσέτι τὴν προσοχὴν ἐπὶ παθήσεως παραδοξότητος. Οἱ ἀπὸ πολλοῦ καπνίζοντες, πλησιάζοντες δὲ ἢ υπερβάντες τὸ 40 ἔτος, αἰσθάνονται ἐνίοτε πόνον ὀλιβόμενοι κατὰ τὸ τρίτον ἀριστερὸν μεταπλευρίον παρὰ τὸ στήθρον. Ἀποδίδει δὲ τὸν πόνον τοῦτον εἰς νοσερὰν κατάστασιν, προερχομένην ἐξ ἀπορροφήσεως καπνοῦ ὑπὸ τοῦ βρεμαίου γαγγλίου. Ἄν ὁ πάσχων παύσῃ τὸν καπνόν, ὁ πόνος βαρυνθὲν ἐξαλείφεται.

Τὸ ἐπιβλαβὲς τοῦ καπνοῦ ἐπιφαίνεται ἐρ' ὅλου τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἐκδηλούμενον μεταξὺ ἄλλων ἀποτελεσμάτων διὰ τοῦ τρόμου. Οὐχὶ σπανίως ὁ καπνίζων ὑπόκειται εἰς κεραλalgίας, εἰς θαμβώσεις καὶ σκοτοδίνην· ἐνίοτε δὲ τὸ βῆμά του εἶναι σφαλερὸν. Παρατηρήθησαν συμπτώματα ἐπιληψίας καὶ delirium tremens, προερχόμενα ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ. Ὅτε δὲ οἱ καπνίζοντες ἐπιμένουσιν εἰς τὰς ἑξεῖς αὐτῶν, προσβάλλονται ἐνίοτε ὑπὸ εἶδους ἀμβλύτητος τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, ἡλιθιότητος καὶ παραλυτικῆς παραφροσύνης.

Εὐτυχῶς εἰσὶ σπάνιαι αἱ σπυδαῖαι ἐγκεφαλικαὶ διαταράξεις· ὅμως ἀναμφισβήτητον εἶναι, ὅτι παρὰ πολλοῖς ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ ἀμβλύνει τὴν μνήμην καὶ τὴν ὄρασιν. Ὁ κ. Bertillon ἔσχε τὴν ἰδέαν νὰ ἐξετάσῃ, τίς ἦτο ἡ ἀναλογία τῶν καπνίζόντων καὶ τῶν μὴ καπνίζόντων σπυδαῶν τῆς πολυτεχνικῆς Σχολῆς, κατὰ τὸ 1855-56, ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ἀξίας ἐνὸς ἐκάστου. Ἀναλόγως ἀπογραφικὰς ἐρευνᾶς ἐποιήσαντο κατόπιν οἱ κ.κ. Deré, Elie, Goulert περὶ τῶν μαθητῶν τῆς αὐτῆς σχολῆς κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ 1874-1875, καὶ ὁ κ. Constans περὶ τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς τῶν ὁδῶν καὶ γεφυρῶν, τοῦ ἀνωτέρου διδασκαλείου, τῆς ναυτικῆς σχολῆς τῆς Brest καὶ πολλῶν ἄλλων μαθητῶν τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῶν λυκείων, ἢ διαφόρων ἄλλων ἐκπαίδευτικῶν καταστημάτων κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ 1878. Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐρευνῶν τούτων φαίνεται προκύπτει, ὅτι οἱ ἀριστεύσαντες μαθηταὶ οὐδὲν ἢ ὀλίγον ἐκάπνιζον. Ἀναφέροντες τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Lagneau ὁμολογοῦμεν, ὅτι δὲν θεωροῦμεν αὐτὰ πολὺ ἰσχυρά. Τὸ πρᾶγμα εἶναι περίπλοκον, ὥστε δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ

σπυδαῖα ἢ ἐπιδράσεις τοῦ καπνοῦ, τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον ἐν τοῖς μελετητηρίοις οὐδαμοῦ καπνίζουσιν. Ἡ ἐνέργεια τοῦ καπνοῦ ἐπὶ τῶν ὀπτικῶν διαταράξεων εἶναι πολλῶς προφανεστέρη. Πολλοὶ ἀμαυρωτικοὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς κατὰ κόρον καπνίζοντας. Κατὰ τὸν κ. Woodenvorth, ἡ παραλύσις, ἡ ἐξασθένεισις τοῦ ἀμφιβλεστροειδοῦς χιτῶνος καὶ συχνάκις ἡ μερικὴ ἀτροφία τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου προέρχονται ἐκ τῆς υπερβολικῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ. Οἱ κ. Demarres πατήρ Guignet, Nettleship καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὀφθαλμολόγοι συχνάκις ἀνεγνώρισαν συμπτώματα ἀμβλυωπίας, ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης προερχομένης. Ἐθεράπευον δὲ ταύτην διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ καπνίσματος. Κατὰ δὲ τὸν κ. Sichel, ὀλίγοι εἶναι οἱ καπνίζοντες πλεῖον τῶν 20 γραμμαρίων καπνοῦ κατ' ἐκάστην, χωρὶς νὰ ἐξασθενήσωσιν αἱ φρένες αὐτῶν.

Κατὰ τὰ πειράματα καὶ τὰς παρατηρήσεις τῶν κ.κ. Depieris, Behier, Martin-Damourette, Kostial, Delaunay, κτλ. ἡ ἐπιρροή τοῦ καπνοῦ ἐπεκτείνεται εἰς πολλὰς ἄλλας σπυδαῖας λειτουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου οργανισμοῦ, ἃς παραβλάπτει. Τούτου ἐνεκα ὅμως δὲν πρέπει καὶ νὰ περιπίπτωμεν εἰς υπερβολὰς, ἀποδίδοντας, ὡς τινες ἐποίησαν, εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ καπνοῦ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων καὶ τὴν μείωσιν τοῦ ἀναστήματος· εἰς τοῦτο οὐδὲν ὁλοῦς πταίει ὁ καπνός, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι τοιαύτη μείωσις οὐδαμῶς ὑφίσταται· τὰ ἀναστήματα τῶν νεωτέρων γενεῶν δὲν ἐμειώθησαν. Ἐπειδὴ ὁ ἐλάχιστος ὅρος τοῦ ἀναστήματος τῶν παραδεκτῶν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν περιορίσθη ἀπὸ 1 μ. 56 εἰς 1 μ. 54, οὐχὶ εὐλόγως συνήγαγον τινες, ὅτι ἡ γενεὰ ἡμῶν ἐξεφυλλίσθη. Οἱ κ.κ. Boudin καὶ Broca ἀπέδειξαν τούναντι, ὅτι ὁ μέσος ὅρος τοῦ ἀναστήματος τῶν ἐπιτεθειμένων εἰς στρατεύσιν αὐξάνει μᾶλλον ἢ ἐλαττοῦται. Ὁ ὅρος τοῦ ἀναστήματος τοῦ καταλλήλου πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν περιορίσθη ἀπαραίτητως διὰ τὸν λόγον, ὅτι οἱ μικρόσωμοι οἱ ἔχοντες λίαν περιορισμένην τὴν ὁρμητικὴν περιμέτρον, συνήθως κέκταινται πλεονα δυνάμιν ἀντιστάσεως ἀπὸ τοὺς ὑψηλοσώμους, ἀλλ' ἔχοντας τὴν ὁρμητικὴν περιμέτρον στενωτέραν. Ὅπως ἂν ἦ, ἀρκεῖ νὰ βεβαιώσῃ τις βλέμμα ἐπὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς Γερμανίας, ὅπου καπνίζουσιν ὀλιγώτεροι ἢ ἐν Γαλλίᾳ, ὅπως βεβαιώθη, ὅτι οὐδεμίαν εἶναι σχέσιν ὁ καπνός, τοῦλάχιστον πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο. Σχεδὸν κατὰ βῆμα ἡκολούθησαμεν τὴν ἀπόφασιν τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν διαφόρων παθήσεων, τῶν προξενουμένων ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ. Ἡ ἀπαρίθμησις αὐτῶν εἶναι ἡμισὶς ἐνθαυραυτῇ εἰς τοὺς καπνίζοντας, ἀλλ' ὁ κ. Jules Guérin, προφανῶς ἐχθρὸς ἀδιέλκτος τοῦ καπνίσματος, εὔρεν ὅτι

δ' ὑπὸ τοῦ κ. Lagneau παρουσιάζει πίναν δὲν ἦτο ἀρκούντως ζοφερὴς, καὶ ἐπεχείρησε συμπλήρωσιν καὶ διόρθωσιν αὐτοῦ. Ὑφίστανται δύο εἰσιρμοὶ κατὰ τῆς καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ, γράφει ὁ Guérin· ἡ μία τούτων, πρὸ πολλοῦ ἰδρυθεῖσα, σκοπεῖ ἐν αὐτῇ τὴν καταπολέμησιν τῆς καταχρήσεως τῶν πνευματικῶν ποτῶν· ἡ ἑτέρα αὕτη ἀνεγνωρίσθη ὡς κοινωνική, ὥστε κέρδος πάντοτε εἶναι, ἂν ἀπονεμηθῇ καὶ εἰς τὴν ἐτέραν τὸ αὐτὸ προνόμιον, διότι οὐδαμῶς βλάπτει πᾶσα προσπάθεια πρὸς καταπολέμησιν τῆς καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ, ἥτις εἶναι ἡ βεβαιότερα, καίπερ μὴ κατανοηθεῖσα μέχρι τοῦδε, αἰτία τῆς ἐπὶ τὰ χεῖρω τροπῆς τοῦ ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ. Αἱ ὑπὸ τοῦ κυρίου Lagneau σημειωθείσαι ἀσθενεῖαι ταύτης ἔχουσι κυρίως τὴν πηγήν, ἥς βραδέως μὲν ἐπέρχονται τ' ἀποτελέσματα, ἀλλὰ τὸ δηλητηρίον παρυσιαζέει τὸ κακὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου. Ὑπολογίζουσι τὴν λανθάνουσαν αὐτοῦ βραδείαν ἐνέργειαν τοῦ καπνοῦ οἱ καπνίζοντες, οἵτινες βεβαιούσιν, ὅτι ὁ καπνὸς εἶναι ἀπολύτως ἀβλαβὴς αὐτοῖς; Κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς φαινομένης ἀβλαβείας ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ δημιουργεῖ ἐν τῷ ὄργανισμῷ εἰδικὴν κατάστασιν διαρκῆ, ἀνεγνωρίζομένην ἐκ τῆς χροῖας τοῦ δέρματος. Ἀλλ' οἱ ἀντιλέγοντες φέρουσι τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι τινὲς τῶν καπνιζόντων ἀπολήσκουσι προθεσμηκότες τὴν ἡλικίαν. Τοῦτο ἀναιρεῖ ὁ κ. Guérin, παρατηρῶν, ὅτι αἱ τοιαῦται περιπτώσεις ἐξαιρετικῆς ἀντιστάσεως ὑπομνησκουσι τὸ παράδειγμα τοῦ δυστυχοῦς βασιλέως τῆς Μακεδονίας (γρ. Πόντου) τοῦ ἐπὶ τοσοῦτον ἐβίβαντος εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ δηλητηρίου, ὥστε κατέστη ἐπὶ τέλει ἀδύνατος ἡ δηλητηρίασις αὐτοῦ. Ὅπως πεισθῶσιν οἱ καπνίζοντες περὶ τοῦ ἐπιβλαβούς τοῦ καπνίσματος, ἀνάγκη νὰ καταδειχθῇ αὐτοῖς τὸ ὑπολανθάνον καὶ διηνεκὲς τῆς ὀλεθρίας αὐτοῦ ἐπηρεῖας. Καὶ καταδεικνύεται τοῦτο προχείρως διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ προσφίλου αὐτοῖς ὄργανου. Ὁ ἰδιαίτερος χρωματισμὸς τῆς καπνοσύριγγος μαρτυρεῖ ἀριδῆλως τὴν ἀκατάπυστον ἀπορρόφησιν τοῦ καπνοῦ. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν εἴπη τις, ὅτι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς καπνίζοντας συμβαίνει τοιαύτη ἀπορρόφησις, καὶ τοῦ χρόνου προΐοντος προσλαμβάνουσι τὸ χροῶμα τῆς καπνοσύριγγος αὐτῶν. Ὁ κ. Moutain ἱατρὸς ἐν Λυὼν βεβαιεῖ, ὅτι ἐν νεκροψίαις καπνιζόντων εὑρετὰ ὅσα τοῦ γράνιου κίτρινα, καὶ τρόπον τινὰ νεχρωματισμένα διὰ καπνοῦ.

Ἀλλ' ὁ κ. Guérin δὲν περιορίζεται εἰς ταῦτα μόνον. Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ καπνοῦ διατείνεται, ὅτι ἐκινεῖται καὶ ἐπέκεινα τοῦ τάφου. Ἐάν ἦναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἐξίς τοῦ καπνίζεῖν δημιουργεῖ ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ ὄργανισμῷ ἰδίαν κατάστασιν, ἰδιόζουσαν οὕτως εἶπεν ἰδιοσυγκρασίαν ἡμιπαθολογικήν, δὲν δύναται τις καὶ συμπεράνει, ὅτι οἱ κα-

πνίζοντες μεταδίδουσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν ἐκ τῆς τοιαύτης ἰδιοσυγκρασίας; Οὕτω δὲ ἡ ὀλεθρία ἐπηρεῖα τοῦ καπνοῦ προσβάλλει οὐ μόνον τὰ άτομα, ἀλλὰ προσέτι καὶ τὸ γένος!

Μετ' ὅλας τὰς λεπτομερεῖας ταύτας, ἡ Ἀκαδημία τῆς ἱατρικῆς ἔχουσα ἤδη ἐσχηματισμένην γνώμην περὶ θέματος οὗδεν ἐνέχοντος τὸ καινόν, ἦτο δύσκολον νὰ μὴ ἀποδεχθῇ τὰ πορίσματα τοῦ εἰσηγητοῦ. Ὅθεν ἀπαντῶσα εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. ὑπουργοῦ ἀπεδέχθη τὰς ἐπομένους προτάσεις, διατυπωμένας οὕτω:

1) Πρὸς τὸ συμφέρον τῆς δημοσίας ὑγείας ἀνάγκη νὰ καταστῇ γνωστὴ ἡ ἐπιβλαβὴς ἐπιρροή, ἣν δύνανται νὰ ἔχῃ ἡ ὑπερμετρος χρῆσις τοῦ καπνοῦ.

2) Ἡ ἐπιβλαβὴς αὕτη ἐπιρροὴ εἶναι ἀποδεδειγμένη ἐκ τοῦ συνόλου γεγονότων καὶ συμπερασμάτων, ἅτινα ἀσπάζεται ἡ ἐπιστήμη.

Προφανῶς τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπόλυτος θρίαμβος τῶν κατὰ τῆς καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ ἐταίρων. Ὅμως, καίπερ ἐπιδοκίμαζοντες τὰ σοφώτατα πορίσματα τῆς Ἀκαδημίας τῆς ἱατρικῆς, παρατηροῦμεν ὅτι ταῦτα ἀρ' ἐκείτων ἐπεβάλλοντο καὶ οὐδεμία παρίστατο χρεὶς τόσω αὐστηροῦ σκεπτικοῦ. Ἡδύναντο δὲ ἀπλοποιούμενα νὰ συνοψισθῶσιν ἐν τῇ λακωνικῇ ταύτῃ ῥήσει:

«Ἡ ὑπερβολὴ τῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ βλάπτει» Ἀλλ' ὑπάρχει ἀξίωμα ὑπὸ πάντων δολογούμενον, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ὑγεινῇ «ἡ ὑπερβολὴ ἐπὶ πᾶσιν ἐστὶν ἐλάττωμα». Ἡ Ἀκαδημία εὐλόγως δὲν ἠδύναντο νὰ ποιήσῃται ἐξαιρέσιν τοῦ κανόνος ὑπὲρ τοῦ καπνοῦ. Ποτήριον ὕδατος εἶναι ἀβλαβέστατον, καὶ ὅμως ποτήριον ὕδατος πινόμενα ἀλλεπαλλήλως ἐπιφέρουσι δυσπεψίαν. Ἐν καλὸν σιγάρων οὐδόλως εἶναι ἐπιβλαβές, ἐνθ' ὅμως πολλὰ καλὰ σιγάρων δύνανται νὰ ἐπιφέρωσιν ἀσθενείας. Πᾶν μέτρον ἄριστον. Ἐν τούτοις εἶναι δυστυχῶς ἀναντίρρητον, ὅτι πάντες οἱ καπνίζοντες ποιοῦνται κατάχρησιν, ἀκριβῶς ὡς ἔλεγεν ὁ Jules Guérin, διότι ἡ ἐπηρεῖα τοῦ καπνοῦ εἶναι βραδεία καὶ ἀνεπαίσθητος ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ. Ὁ καπνίζων ὁμοιάζει τὸν δειροφάγον, αὐξάνει ἀδιαιδέτως τὴν δύσιν χωρὶς νὰ προσέχῃ. Οὗτος εἶναι ὁ κίνδυνος, ἐφ' οὗ δέον νὰ ἐπιστηθῇ συντόμως ἡ προσοχὴ τῶν καπνιζόντων.

Ὁπωσδήποτε τὰ ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα τοῦ καπνοῦ φαίνονται ἡμῖν ἀναμφισβήτητα· ἀλλ' ἀρ' ἑτέρου, τῆς καταχρήσεως ἐκ ποδὸς τιθεμένης, παρουσιάζεται τὸ ζήτημα, τίνα τὰ ἐπιστημονικῶς ἀποδεδειγμένα γεγονότα καὶ πορίσματα, ὅτι ἡ μεμετρημένη χρῆσις τοῦ καπνοῦ δὲν ἐνέχει ὡσαύτως πλεονεκτήματα τίνα. Τίς δύναται νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ὁ καπνὸς τιθεῖ τὸν ὄργανισμὸν εἰς καινοφανῆ τινα παθολογικὴν κατάστασιν, δὲν τροποποιεῖ τὸ πρὸς τινα νοσήματα ἐπιρροὴς αὐτοῦ, καὶ δὲν καθίσταται παράγων προφυλακτι-

κὴς κατὰ πολλῶν κινδύνων; Ὁ εἰρωνεὺς τῶν ἀνθρωπίνων! Ἡ γῆ στρέφεται περὶ αὐτὴν καὶ μετ' αὐτῆς αἱ ἰδέαι. Ἐάν ποτε αἱ προστατευτικαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐταίριαι κατάρθουν νὰ περιστείλωσι σπουδαίως τὸν ἀριθμὸν τῶν καπνιζόντων, ἡ Ἀκαδημία ὁὐκ προσεκαλεῖτο ἔσως ὅπως ἀπορριπθῇ περὶ τοῦ ἀντιθέτου ζητήματος, περὶ τῆς σωτηρίου ἐπιρροῆς τοῦ καπνοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ.

[Journal des Débats].

HOYΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡ

[Ἐκ τῶν τοῦ Paolo Mantegazza].

Ὁ καύσων εἶναι ὑπερβολικὸς, καὶ σὺς ἀναγινώσκατε ἔσως τὸ ἔργον μου τοῦτο ἐν τῷ σκιόφωτι δωματίου κεκλεισμένου καὶ ἐν στάσει ὀρίζοντα. Ἐγὼ δὲ, ἐπίσης ὑπαλῆος καὶ κατάνοπος, θεωρῶ μὲ ἀπλανὲς ὄμμα τοὺς κύκλῳ μου εὐρισκόμενους πολυαριθμούς τόμους. Ὁ ποῦς μου δὲν κινεῖται ἵνα μὲ μετενέγκῃ ἐγγὺς αὐτῶν, καὶ ἡ χεὶρ μου, ἐν πλήρει μετ' αὐτοῦ συνεννοήσῃ ὀκνηρίας, δὲν ἐκτείνεται ἵνα τοὺς λάβῃ.

Ἐπιτρέψατέ μοι ὅθεν ἴνα, χωρὶς νὰ κινηθῶ, χωρὶς νὰ ἐξέλθω τοῦ κυρίου ἐμαυτοῦ θεωρήσω καὶ μελετήσω μετ' ὁμῶν τὸν ὀκνηρὸν τοῦτον πόδα, τὸν μὴ θέλοντα νὰ κινηθῇ, καὶ τὴν ὀκνηρὰν ταύτην χεῖρα, τὴν ἰδρόνυσαν ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ὁ ἀνυψώσῃ καὶ ὁ ἀναδιφῇ τὰ περὶ ἐμὲ νέα βιβλία.

Ποὺς καὶ χεὶρ εἶναι δύο τῶν ἐλαχίστων πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐν τούτοις πόση ζωὴ περιλείπεται ἐν αὐτοῖς, πόσοι ποιηταὶ ἐκολλήκευσαν αὐτὰ διὰ τῶν στίχων των, πόσοι ἐπιστήμονες τὰ ἐμελέτησαν! Δικαίως ἐν Γερμανίᾳ λέγουσι περὶ πράγματος καλῶς γενομένου ὅτι «ἔχει χεῖρα καὶ πόδα». Das (Ding hat Hand und Fuss), ὁ δὲ Βαλλενστάιν εἶχε πολὺ δίκαιον εἰπὼν, ἅμα ἀνέγνω τὴν κομισθεῖσαν αὐτῷ παρά τοῦ σουηδοῦ συνταγματάρχου ἐπιστολήν:

Der Brief hat Hand und Fuss. Es ist ein Klug-Verständig Haupt Herr Wrangel, dem Ihr dienet.

Ὁ ποῦς καὶ ἡ χεὶρ εἶναι τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἐλαχίου καὶ τοῦ θωρακικοῦ τόξου, ἐπειδὴ δὲ παραλλάσσουσι τὰ ὄργανα ταῦτα παρὰ τοῖς πηλοῖς καὶ ταῖς διαφοραῖς ἀνθρωπίναις φυλαῖς, ὥφειλον νὰ ὦσιν ἀποκλειστικῶς θέμα μελέτης τῆς ἀνατομίας. Πλὴν καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ ἐπιστημονικὴ ὑπερψία καὶ ἡ χυδαία φαντασία, ἐπεμβασάν ἀπρόσκλητοι εἰς τὸ ζήτημα, ἐνόθευσαν τὸ ἀληθές. Ἀποδείξας τοῦτο ἔστω ὁ ὑπὸ τοῦ Κυβιέρου δοθεὶς ὁρισμὸς τῆς χειρὸς καὶ ἡ χειρομαντεία, ἐπιστήμη ψευδής, ἥτις καὶ σήμερον ἐτι ὑπάρχει ἡμιθνήσκου, ὡς τελευταῖον λείψανον τῆς ἄλλοτε ἀστρολογίας.

Μόνος ἐπιστημονικὸς ὁρισμὸς τῆς χειρὸς εἶναι ὁ ἐξῆς τοῦ Vicq d' Azyr· ἡ χεὶρ εἶναι ἡ ἐσχάτη ἄκρη τοῦ θωρακικοῦ τμήματος τῶν ἀνωτέρων ἐνσπονδύλων. Ὁ Hunley ποιεῖται διάκρισιν μεταξὺ χειρὸς καὶ ποδὸς διὰ λόγους ἀνατομικοῦς. Ὁ Bure διακρίνει ἀλλήλων τὰ μέλη ταῦτα ἕνεκα τῆς διαφορῆς χρήσεως ἐκάστου. «Χεὶρ, λέγει, εἶναι ἐν ἄκρον, ὅπερ χρησιμεύει ἰδίως πρὸς ἀφ' ἑνὸς καὶ πλείων· ποῦς εἶναι ἄκρον χρησιμεύον ἰδίως πρὸς στάσιν καὶ κίνησιν». Τοῦ Vicq d' Azyr ὁ ὁρισμὸς εἶναι ἄριστος ὑπὸ ἀνατομικὴν ἑποψίαν, ὁ τοῦ Bure εἶναι ἄριστος ὑπὸ φυσιολογικὴν. Ὁ Κυβιέρους ἀπεκινεῖται ἔδωκεν ὁρισμὸν κάκιστον ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις. «Ἡ χεὶρ, λέγει, διακρίνεται τοῦ ποδὸς ἐκ τῆς ἰδιότητος ἣν ἔχει ν' ἀντιτάσσῃ τὸν ἀντίχειρα πρὸς τὰ λοιπὰ δάκτυλα καὶ νὰ λαμβάνῃ τὰ μικρότερα τῶν ἀντικειμένων». Ἀρὰ οἱ Κινέζοι κοπιηλάται, οἱ ἀντιτάσσοντες τὸν ἀντίχειρα τοῦ ποδὸς καὶ δι' αὐτοῦ κοροτοῦντες τὴν κόπην, ἔχουσι τέσσαρας χεῖρας· ἄρα ὁ ζωγράφος Ducor-net, ὁ Ledgewood, ὅστις διὰ τοῦ ποδὸς ἐλάμβανε βελόνην, ὁ βιολιστὴς Οὐνθαμ, ὃν εἶδομεν κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἐν τοῖς θεάτροις τῆς Εὐρώπης δὲν μετεχειρίζοντο τὸν πόδα τοῦ Κυβιέρους ὅπως ὁ μὲν ζωγράφος, ὁ δὲ ῥάψης, ὁ δὲ παίξῃ τὸ βιολίον. Ἐξ ἄλλου ὑπάρχουσι πίθηκοι ἔχοντες τὸν ἀντίχειρα ἀπορριπτόν, ἐνίοτε δὲ καὶ κεκορυμμένον ὑπὸ τὸ δέρμα, ἄλλων δὲ πάλιν ὁ ἀντίχειρ λίαν ἀτελῶς ἀντιτάσσεται. Λοιπὸν, κατὰ τὸν Κυβιέρους, οἱ πίθηκοι ἐκεῖνοι δὲν ἔχουσι χεῖρας, ἐνθ' αὐτοῖς οὗτος ὁ μέγας Κυβιέρους, θέλων ν' ἀποφύγῃ τὴν σύγχυσιν καὶ νὰ διακρίνῃ τὸν ἄνθρωπον τοῦ πίθηκου, διὰ τινος ἰσχυροῦ ὁρισμοῦ τοῦ ἐπερύλαξε τῷ πρώτῳ τὴν τιμητικὴν θέσιν τῶν δι' αὐτῶν καὶ κατέταξε τὸν δεύτερον μεταξὺ τῶν τετραχείρων. Οὐδ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου γάλλου παλαιοντολόγου ἡ μεγαλοφυΐα ἠδυνήθη νὰ βελτιώσῃ τοὺς πάντοτε ἀσφαεῖς ὁρισμούς καὶ κατατάξῃ. Ὁ ἄνθρωπος ἐν τούτοις διαμένει ὅ,τι ἦτο, εἴτε τῷ ἀποδοθῇ ἡ βασιλεία τῶν ζώων, εἴτε μεταξὺ τῶν πίθηκων καταταχθῇ. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει δύο πόδας καὶ δύο χεῖρας· ὁ πίθηκος ἔχει ἐπίσης δύο πόδας καὶ δύο χεῖρας. Ἀλλ' ἐν ἡμῖν αἱ δύο λειτουργίαι τοῦ λαμβάνειν καὶ τοῦ περιπατεῖν εἶναι διακεκομμέναι ἀλλήλων, διὰ μᾶλλον ὁρισμένης καὶ ἀκριβεστερέας ὑποδιαιρέσεως, ἐνθ' ὁ πίθηκος μετεχειρίζεται καὶ τὴν χεῖρα ὅπως περιπατῇ καὶ τὸν πόδα ὅπως λαμβάνῃ, ἐπομένως παρ' αὐτῷ ἡ χεὶρ εἶναι ἀτελής ὡς χεὶρ, καὶ ὁ ποῦς εἶναι ὀλίγον τέλειος ὡς ποῦς· ἀμφοτέρω ὅμως χρησιμεύουσι θαυμασίως αὐτῷ εἰς τὴν ἀναρριγητικὴν ζωὴν ἣν ὠρίσται νὰ διέλθῃ.

Ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ἀνατομία τῆς χειρὸς ἀποδεικνύει πασιδῆλως ὅτι τὸ μέλος ἐκεῖνο κατεσκευάσθη ὅπως λαμβάνῃ, ἐνθ' ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁστού τοῦ σκέλους μέχρι τῆς τελευταίας φάλαγγος τοῦ μὲνους τοῦ ποδὸς, τὸ πᾶν δηλοῖ

ὅτι ὁ ποὺς ἐπλάσθη ὅπως περιπατῇ. Ἡ φύσις διὰ τῶν πολλῶν τῆς ἐργασίας ὑποδικιρέσεων ἀποδίδουσα εὐκρινήσαν εἰς τὴν χεῖρα καὶ στερεότητα εἰς τὸν πόδα ἐφθασεν εἰς τὸ ἔσχατον τῆς τελειότητος ὅριον.

Τοῦ ἀνθρωπίνου ποδὸς τὸ μέγεθος παραλλάσσει κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἀνάστημα καὶ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος. Ἀλλὰ καίτοι τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἶναι ἴσα παρὰ δύο διαφόρους ἀνθρώπους, ἐν τούτοις παρατηρεῖται ἐνίοτε ἀνισότης ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ποδός, ἕνεκα τῆς ἐπιρροῆς τῆς φυλῆς. Ὡς πρὸς τὸ διάφορον τοῦ ποδός μέγεθος ἐπικρατεῖ παρ' ἡμῖν ἰδέα, ἣν ἐνέπνευσαν αἱ προλήψεις καὶ τινες ἄλλοι λόγοι. Καλοῦμεν ἀριστοκρατικὸν τὸν μικρὸν πόδα καὶ ἀγενῆ τὸν μεγάλον, εἰς λίαν στενόχωρον θέσιν ἠθέλομεν ὅμως εὑρεθῇ ἀν' ἐξουσίαν νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν περὶ ἱεραρχίας ταύτην κρίσιν ἡμῶν, ἥτις ἀξιοῖ νὰ βαθμολογήσῃ τὴν εὐγένειαν τοῦ γένους, τὴν λεπτότητα τῶν αἰσθημάτων καὶ αὐτὴν ἴσως τοῦ πνεύματος τὴν ἀξίαν κατὰ τὴ μέτρον τοῦ ποδός. Τῇ ἀληθείᾳ λίαν συγκεχυμένοι ἠθέλομεν φανῇ ἀναλογίζόμενοι ὅτι οἱ ταπεινοὶ Quichuas τοῦ Περού καὶ οἱ Ζόδας τῆς Ἰνδικῆς ἔχουσι τοὺς πόδας λίαν μικροὺς, ἐνῶ ἀπειναντίας ἡ φυλὴ ἡ δωρήσασα ἡμῖν τὸν Νεύτωνα καὶ τὸν Σαίξπηρον στηρίζεται ἐπὶ πελάτων εὐρωστοτάτων. Ἰσως ἡ ἀριστοκρατικὴ ἀξία, ἡ ἀποδιδόμενη εἰς τὸν μικρὸν πόδα προήλθεν ἐκ τῆς συγκρίσεως μεταξὺ δύο φυλῶν, ὧν ἡ μὲν νοσημονεστέρη καὶ κυρίαρχος εἶχε τοὺς πόδας μικροτέρους ἢ ἡ ἄλλη, κατωτέρα τὴν νοσημονίαν καὶ ὑπόδουλος. Ἰσως ἡ σύγκρισις μεταξὺ τοῦ ποδός εὐγενούς τινος, κεκλεισμένου ἐντὸς στενοτάτου ὑποδήματος, καὶ τοῦ ἐλευθέρου καὶ εὐρέος ποδός ἀνυποδήτου χωρικοῦ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν χυδαίαν ταύτην πρόληψιν.

Ἀληθεστέρη εἶναι ἡ ὑπὸ αἰσθητικὴν ἔποψιν περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ ποδός κρίσις. Ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων παρ' ἡμῖν ταῖς ἐξευγενισμέναις φυλαῖς, γαίονται καὶ ἐπομένως εἶναι ὠραιότεροι οἱ μικροὶ πόδες. Τοὺς νόμους καὶ τὰς ἰδιοτροπίας τῆς αἰσθητικῆς ὥρισην ὁ ἀνθρώπος, ἐπειδὴ δὲ ἡ γυνή, καὶ ὅταν ἔχη τὸ αὐτὸ μὲ ἡμᾶς ἀνάστημα, ἔχει πάντοτε μικρὸν τὸν πόδα, ὡνομάσαμεν ὠραίους τοὺς πόδας ὅσοι διὰ τὴν μικρότητα τῶν προσήγγιζον καὶ παρωμοιάζον πρὸς τὰ προσφιλῆ ἄκρα τῶν θυγατέρων τῆς Εὐας. Πιστεύω ὅμως ὅτι αἱ ρίζαι τῶν κρίσεων ἡμῶν τούτων κενταὶ βαθύτερον, αἱ πρῶται δ' αὐτῶν ἀρχαὶ δέον ν' ἀναζητηθῶσιν εἰς τὰ ἀρχαιότερα στρώματα τῆς ἡμετέρας ψυχολογίας. Μία τῶν ριζῶν εἶναι καὶ αὕτη ὁ ἔρως, ὀνειροπόλος πάντοτε καὶ καταγοητευόμενος ὑπὸ μικροῦ τινος ποδός, ἡλάττωσεν ὅσον τὸ δυνατόν πᾶσαν τοῦ ποδός τούτου μετὰ τῆς γῆς συνάφειαν, ἐν τῷ ἐλαφρῷ δ' ἐκείνου βαδίσματι νομίζει ὅτι προαισθάνεται τὸν ἄγγελον, ἔχοντα πόδας χάριν μόνον τῆς

συμμετρίας τοῦ σώματος καὶ κατὰ πλεονασμόν.

Δυστυχῶς ἡ ὑπὸ ἀνατομικὴν ἔποψιν αἰσθητικὴ τοῦ ποδός ἀνευρίσκεται μόνον εἰς τὸ νήπιον, ὅπερ δὲν ἐφόρεσεν ἔτι ὑποδήματα, καὶ εἰς τὰ μαρμαρίνα ἀγάλματα, ἅτινα δὲν θέλουσι φερέσει ποτέ. Τὰ ὑποδήματα μᾶς ἐστρέβλωσαν ἐν τοῦ σώματος ἡμῶν μέλος, πλάσθην ὑπὸ τῆς φύσεως τόσον ὥραϊον, καὶ σήμερον πολλάκις ἐν τοῖς ὀνείροις τῆς κοσμικῆς αἰσθητικῆς προτιμώμεν τὴν Ἀφροδίτην μεθ' ὑποδημάτων καὶ περινεμηίδων, διότι ἐκεῖ πονοῦν ἀντὶ πάντοτε ἀτέλειά τις, ἥτις εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποκαλυφθῇ.

Ἡ χεῖρ εἶναι μετὰ τὴν κεφαλὴν τὸ μᾶλλον ἀνθρώπινον τοῦ σώματος ἡμῶν μέλος, καὶ οὐχὶ ἄνευ λόγων σπουδαίων οἱ ἀνατόμοι, οἱ φυσιολόγοι, οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ ποιηταὶ ἀφιέρωσαν αὐτῇ τόσα ἐγκώμια καὶ τόσους ὕμνους ἐνθουσιώδεις.

Πόσα δύναται νὰ εἴπῃ, πόσα δύναται νὰ πράξῃ ἡ χεῖρ! Ὅταν αὕτη ἐργάζεται, δωρεῖται ἡμῖν τὸν Παρθενῶνα, τὸν Πύργον τοῦ Γκιόττου καὶ τὸν καθεδρικὸν ναὸν τῆς Κολωνίας, τὴν Παργίαν τῆς Καθέδρας καὶ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν, τὸ γαλβανόμετρον καὶ τὰς ἀτραμάξας. Ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος ὥφειλε νὰ ἔχῃ συνεργὸν τὴν ἀνθρωπίνην χεῖρα. Ἡ χεῖρ εἶναι ὁ πρῶτος διαρμηνεὺς, ὁ πρωτεργάτης, ὁ πρωθυπουργὸς τοῦ μεγάλου ἐργοστασίου, ὅπερ κεῖται ὑπὸ τὸν ὅλον τοῦ κρανίου. Πλὴν οὐχὶ πάντοτε τὸ ἐν τῶν ὀργάνων τούτων ἀνταποκρίνεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸ ἕτερον. Ὑπάρχουσιν ἀνθρώποι ἀριστοτέχναι τὸ πνεῦμα, παρ' οἷς ὅμως ἡ χεῖρ ὑστερεῖ, ὡς ὑπάρχουν χεῖρες σινικῆς περὶ τὴν τέχνην ἱκανότητος, εἰς ἃς λείπει τὸ ἐμπνέον αὐτὰς πνεῦμα. Εἶναι καὶ τοῦτο ἐκ τῶν τόσων παραφωνιῶν τῆς φύσεως, ὧν ἕνεκα γεννῶνται τόσοι ἀνθρώποι ἀτελεῖς, τόσα ἔργα ἐξαμβλωματικὰ ἐν τῇ τέχνῃ.

Ἡ συγγραφὴ μονογραφίας, βιβλίου πλήρους περὶ χειρὸς, μειδιᾷ πρὸ ἐμοῦ ὡς ἐν τῶν γλυκυτέρων ὀνείρων τῆς ζωῆς μου, ὅπως δὲ ὁ ἱατρὸς Ἀλέξανδρος Ἔσκερ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν πόδα καὶ τὴν χεῖρα λαμπρὰν μελέτην (Hand und Fuss der Menschen), προτίθεμαι καὶ ἐγὼ ν' ἀφιέρωσω εἰς τὴν χεῖρα μόνον ἔργον, ἐξετάζον αὐτὴν ἀνατομικῶς καὶ φυσιολογικῶς, ὑπὸ ἔποψιν ἐθνικὴν, αἰσθητικὴν καὶ μιμικὴν. Μετὰ τοῦτο, εἰς ἀντιπαράστασιν τῆς φυσικῆς ἱστορίας τῆς φυσιολογικῆς χειρὸς, σκοπῶ νὰ παραθέσω τὴν παθολογίαν αὐτῆς καὶ τὰς μεταβολὰς ἃς ὑπέστη ἕνεκα τῶν ἐπαγγελμάτων, τῶν συνθηκῶν, τῶν ἀσθενειῶν.

Πάντα τὰ ἡμέτερα μέλη διέπουν νόμοι ἀναλογίας καὶ συμμετρίας. Διὰ τοῦτο βλέπομεν αἰετοὺς σχεδὸν μικροὺς πόδας ὅπου ὑπάρχουσι μικραὶ χεῖρες, καὶ τὰν ἀνὰ πάλιν εἰς ἀνθρώπον ἔχοντα τὰς ἄκρας τῶν ἀρθρώσεων χονδρὰς καὶ τὰ μέλη βραχέα, βλέπομεν συνηθέστατα χεῖρας καὶ πόδας χονδρὰς καὶ βαναύστους. Οὐδ' ἡ ἀρμονία λήγει

ἐνταῦθα, διότι τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῶν χειρῶν ἔχουσι καὶ ἄλλους νόμους, δι' ὧν συνδέονται μετὰ τῶν ἰδιαιτέρων τροποποιήσεων τοῦ σκελετοῦ καὶ τῶν μελῶν.

Αἱ περὶ σχήματος καὶ τύπου ἀριστοκρατικοῦ τῆς χειρὸς ἰδέαι ἡμῶν συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐνδόμυχα ἡμῶν αἰσθημάτων καὶ προλήψεις πληρέστερον ἢ αἱ περὶ τοῦ ποδός. Χεῖρ χονδρὰ καὶ κακόσχημος, ἔχουσα τὸν ἀντίχειρα βραχὺν καὶ ἥμισυ δυνάμενον ν' ἀντιταχθῇ, εἶναι χεῖρ πιθήκου μᾶλλον ἢ ἀνθρώπου. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐφαρμόζεται καὶ καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν βραχύτητα τοῦ δείκτου σχετικῶς πρὸς τὸν δακτυλιώτην, ἥτις μὲ ὅσα καὶ ἂν διατείνηται ὁ Ἔσκερ, παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὠραιωτάτων παρ' ἡμῖν γυναικῶν.

Ὡς εὐτυχεῖς θνητοὶ, οἱ κρατῶντες ἐπὶ μακρὸν ἐντὸς τῶν ὑμετέρων χειρῶν τὴν χεῖρα γυναικὸς ἀγαπωμένης, μελετήσατε ἐπ' αὐτῆς τὴν ῥυτίδα τῆς καρδίας, λείπουσαν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πιθήκου. Αἱ χεῖρες τούτων ἔχουσιν ἐν γένει μόνον ῥυτίδας τινὰς, αἵτινες διήκουσι κατ' εὐθεῖαν ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους τῆς παλάμης μέχρι τοῦ ἑτέρου, ἐνῶ ἡ ῥυτίς τῆς καρδίας ἀρχεται ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς βάσεως τοῦ δείκτου, καὶ βαίνει μέχρι τοῦ μέσου τῆς παλάμης, σχηματίζεται δὲ ἐκ τῆς κάμψεως τῶν τριῶν τελευταίων δακτύλων. Ἐν τῇ ἀπλῇ ἐκείνῃ γραμμῇ ἐμφαίνεται πόσις τελειότητος ἐνυπάρχει ἐν τῇ γενομένῃ παρὰ τῆς φύσεως ὑποδικιρέσει τοῦ ἔργου, ἂν δὲ ἐνίοτε ἡ γραμμὴ αὕτη λείπῃ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἀπαντᾷται παρὰ τῷ πιθήκῳ, εἶναι οὐδὲν ἥττον ἰδιαιτέρον γνῶρισμα τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ γενικὸν κανόνα.

Ὁ Desor καὶ ὁ Vogt ἐποίησαντο παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς μικρότητος τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ χαλκοῦ ἀνθρώπων. Σήμερον αἱ μέγισται τῶν χειρῶν θεωροῦνται (δὲν ἡξεύρω δὲ μετὰ πόσης ἀληθείας) αἱ τῶν Ἑλβετῶν. Ἀλλ' ὅταν θέλωμεν νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς μικρότητος τῆς χειρὸς, πρέπει αἰετοὺς νὰ κρίνωμεν αὐτὴν κατ' ἀναλογίαν τοῦ ὕψους τοῦ σώματος, καὶ ἀκριθέστερον ἔτι κατὰ τὴν τοῦ μήκους τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Ἄν παρετίθετο πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν κλίμαξ, ἐν ᾗ ἤθελον κατατάσσονται αἱ χεῖρες τῶν διαφόρων φυλῶν ἀπὸ τῶν μεγαλειτέρων μέχρι τῶν μικροτέρων, κατὰ πολὺ ἤθελον ἐλαττωθῇ ὁ πρὸς τὰς μικρὰς χεῖρας θαυμασμὸς ἡμῶν, καὶ ἡ πρόληψις ὅτι αὗται συνυπάρχουσι μετ' ἄλλων ἐξόχων δώρων τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας.

Ἡ χειρομαντεία ἢ χειρογνωμονία ὑπῆρξε προσφιλὴς ἀπασχόλησις τῶν ἡμετέρων προγόνων, καὶ τίς οἶδε πόσοι ἔρωτες καὶ πόσαι συμφοραὶ ἐπῆλθον ἐκ τῶν ἀμοιβαίων τούτων χειραψιῶν καὶ ἐκ τῆς ἐπιμόνου ἐξερευνήσεως τῶν γραμμῶν τῆς παλάμης πρὸς διάγνωσιν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος! Ἡ χειρομαντεία ἦτο ἀγυρτεία, μὴ

δεξιὰν ὑπόστασιν ἀληθείας ἔχουσα, ἀλλ' ὁ Δ' Ἀπαντινὸς τῇ 1843 ἐνεκαίνισε νέαν ἐποχὴν ἐν τῇ φαντασιώδει ταύτῃ μελέτῃ τῆς χειρὸς, καταβιβάζων τὴν ἐπιστήμην ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν. Ἦτο οὗτος στρατιώτης, καὶ κατὰ τὴν εἰς Ἰσπανίαν ἐκστρατεῖαν συνήγαγε τὰς πρώτας παρατηρήσεις. Ἐφθασεν ἐν τῇ θεωρίᾳ αὐτοῦ νὰ διακρίνῃ τοὺς ἐξῆς κυριωτέρους τύπους τῆς χειρὸς: χεῖρα στοιχειώδη ἔχουσαν μεγάλην τὴν παλάμην, χεῖρα ἀναγκαίαν ἐπίπεδον, χεῖρα καλλιτεχνικὴν κωνοειδῆ, χεῖρα ὡφέλιμον τετραγώνον, χεῖρα φιλοσοφικὴν ὀζώδη καὶ χεῖρα μικτήν.

Ὁ Carus δὲν ἐδίστασε νὰ ποιήσῃ σπουδαίας μελέτας ἐπὶ τῆς χειρομαντείας, διακρίνας ἐν τῇ χειρὶ τέσσαρας τύπους, ἥτοι: χεῖρα στοιχειώδη παριστανομένην ὑπὸ τοῦ Σάγγου Πάνσα, χεῖρα κινήσεως, παριστανομένην ὑπὸ τοῦ Μαρίου, χεῖρα εὐαίσθητον παριστανομένην ὑπὸ τοῦ Τάσσου καὶ χεῖρα ψυχικὴν, παριστανομένην ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὴν χειρομαντείαν ἐμπορεῖ νὰ σπουδάσῃ τις θεωρῶν αὐτὴν οὐχὶ ὡς τι περίεργον καὶ γελοῖον, ἀλλ' ὡς προάγγελον μελλούσης ἐπιστημονικῆς ἀληθείας. Αἱ ψευδεῖς ἐπιστήμαι εἶναι ἐμβρυαὶ μελλόντων ὁργανισμῶν. Ἡ ἀλχημεία, ἐπιστήμη ψευδῆς, προηγήθη καὶ ἐγέννησε τὴν χημείαν ἢ ἐπιστήμην τῆς μετουσίσεως τῶν μετάλλων, προηγείται τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἐνότητος τῶν δυνάμεων, ἡ φρενολογία προηγείται τῆς ψυχιατρείας τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ αὕτη δὲ ἡ ταπεινὴ χειρομαντεία προαγγέλλει μελέτην ἀνθρωπολογικὴν, ἱστορικὴν καὶ ψυχολογικὴν τῆς χειρὸς. Ἡ φαντασία προβλέπει, προειδοποιεῖ, ὁρᾷ τὸ βλέμμα εἰς μακρυνὰς ἀποστάσεις. Τὸ λογικὸν ἐπέρχεται κατόπιν καὶ ἐκτελεῖ ἐκὼν τὴν αὐτὴν πορείαν, ἣν ἡ φαντασία ἐξετέλεσε διὰ τῆς πτήσεως. Ὁ προφήτης εἶναι ἀναγκαῖος, διότι εἶναι ὁ πρόδρομος τοῦ ἐπιστήμονος.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΛΑΚΑΟΥΑΣ

Τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον ἐλκύει κατ' αὐτὰς ὁ ἀναξὶς τῶν Σανδρίων νήσων Δαβὶδ Καλακαούας ἐπισκεπτόμενος τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Ἑσπερίας. Ὁ βασιλεὺς οὗτος ἄρχει λαοῦ ἐξ ὀλίγων μυριάδων ψυχῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ἐξαιρετικῶς εὐφορον, ἐσκέφθη νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτοπροσώπως τὴν Εὐρώπην, ὅπως κατορθώσῃ νὰ φέρῃ μετανάστες εἰς τὰ κράτη του. Καὶ ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐν Βρυξέλλαις καὶ ἐν Βερολίνῳ ἀπενεμήθησαν αὐτῷ βασιλικαὶ τιμαί. Ὁ Καλακαούας, ὀμιλῶν εὐχερῶς τὴν ἀγγλικὴν, ἐμποιεῖ εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγόμενους ἀρίστην ἐντύπωσιν. Ἡ ὄψις του εἶναι μελαψή, δὲ τύπος τῆς μορφῆς του ὁ τῶν φυλῶν τῆς Πολυνησίας. Καὶ λόγῳ ἱματισμοῦ καὶ λόγῳ συμπεριφορᾶς εἶναι Εὐρωπαῖος εὐπατρίδης. Ἐν Βερολίνῳ, συνδιαλεγόμενος μετὰ τοῦ συντάκτου γερμανικῆς

τινός ἐφημερίδος, εἶπε· «Πρὶν ἔλθω εἰς Εὐρώπην, ἡ Γερμανία ἦτο δι' ἐμὲ χώρα ἄγνωστος. Ἐν ταῖς σχολαῖς ἡμῶν διδάσκειτο κυρίως ἡ ἀμερικανικὴ καὶ ἀγγλικὴ γεωγραφία, περὶ Γερμανίας δ' οὐδὲν ἄλλο ἐγίνωσκον, ἢ ὅ, τι μοὶ εἶχεν εἶπει ὁ ἀρχιμουσικός μου, ὅστις εἶνε Γερμανός. Ἐρχντα-ζόμεν λοιπὸν ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἦν οἶονεϊ ἐρημος, μὴ δυναμένη νὰ θρέψῃ τοὺς κατοίκους της, οἵτινες τούτου ἔνεκεν μετηνάστευον ἀλλαχοῦ. Ἀντὶ τούτου βλέπω εὐφόρους πεδιάδας καὶ πανταχοῦ τὰ σημεῖα τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐνομίας». Τοῦ ἀνταποκριτοῦ ἐκπλαγέντος ἐπὶ τῇ εὐχερίᾳ, μεθ' ἧς ὁ μονάρχης τῆς Πολυνήσιος ὤρισε τὴν ἀγγλικὴν, ὁ Καλακαούας ἀπήντησεν· «Ἡ ἀγγλικὴ διδάσκειται παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς ἀνωτέροις σχολαῖς, ἐνθα φοιτῶσιν οἱ παῖδες τῶν εὐπόρων ἰθαγενῶν. Ἡ ἐκπαίδευσίς εἶνε υποχρεωτικὴ, ἡ δὲ στατιστικὴ ἀποδεικνύει ὅτι παρ' ἡμῖν οἱ ἀναλφάβητοι εἶνε ὀλιγαριθμότεροι, ἢ ἐν οἱαδήποτε ἄλλῃ χώρᾳ... Ἡ δίαίτα καὶ τροφή τῶν Εὐρωπαίων μοὶ ἤρσεε τὰ μέγιστα. Ἐντύπωσιν μοὶ ἐμποιεῖ μόνον ὁ μέλας αὐτῶν ἱματισμός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ζωρὰ καὶ ποικίλα χρώματα, ἅτινα φέρουσιν οἱ κάτοικοι τῶν ἡμετέρων νήσων. Παρ' ἡμῖν εἰς τὰ γεῦματα ἕκαστος τῶν συνδαιτυμόνων φορεῖ περὶ τὸν τράχηλον στέφανον ἐξ ἀνθέων καὶ τὸ ἐστιατόριον πληροῦται γλυκεῖας ὀσμῆς». Περὶ τοῦ πολιτεύματος τοῦ κράτους τοῦ εἶπεν ὁ Καλακαούας· «Γερουσία καὶ Βουλὴ συνεδριάζουσιν ἀπὸ κοινοῦ. Ἐκ τῶν τεσσάρων ὑπουργῶν μου δύο εἶνε Ἀγγλοὶ καὶ δύο ἰθαγενεῖς. Αἱ συζητήσεις τοῦ κοινοβουλίου διεξάγονται ἐν χαβαλίᾳ γλώσσῃ. Κόμματα δὲν ὑπάρχουσιν. Οἱ βουλευταὶ ψηφίζουσιν ἕκαστος κατὰ συνείδησιν. Τοῦ δικαιώματος τῆς ἀρνησιτικῆς ποιούμεαι χρῆσιν, ἀλλὰ σπανίως. Ἐπ' ἐσχάτων ἠρνήθημεν νὰ κυρώσω νόμον ἐπιτρέποντα τὸ ἐμπόριον τοῦ ὀπίου. Ὅπως ἢ τις ἐκλογεὺς, ἀπαιτοῦνται τρία τινά· α') νὰ δύναται ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ· β') ν' ἀπέτισεν ἐγκαίρως τοὺς φόρους τοῦ τρέχοντος ἔτους· γ') νὰ μὴ κατεδικάσθῃ ἐπὶ ἀτιμωτικῇ τιμῇ πράξει. Τὰ δικαστήρια διαιροῦνται εἰς δημοτικὰ καὶ ἐπαρχιακὰ, ἔχρμεν δὲ καὶ ἐν ἐφετεῖον. Οἱ δικασταὶ εἶνε σχεδὸν πάντες Ἀμερικανοί. Δὲν ἔχομεν ἴδιον κώδικα. Ἀλλ' οἱ νόμοι ἡμῶν εἶνε ἀγγλικοὶ ἢ ἀμερικανικοί. Ἡ θανατικὴ ποινὴ ἐφαρμόζεται σπανίως κατὰ δολοφόνων καὶ ἐμπρηστών».

Ἐν Βιέννῃ ὁ βασιλεὺς Καλακαούας κατέστη δημοτικώτατος, καίτοι ἡ δημοτικότης του ἀπεκλήθη κατὰ τρόπον ἥμισυ συνάδοντα πρὸς τὰς περὶ βασιλικῆς ἀξιοπρεπείας ἐπικρατούσας προλήψεις. Σὺν τοῖς ἄλλοις ἐπεσκέφθη ὠδικόν τι καφενεῖον τοῦ Πράτερ, ὅπερ εἶνε ἐντευκτήριον ἀλλοκότων κυριῶν, ἀφού δὲ ἔπιεν ἀλλεπάλληλα ποτήρια ζύθου, ἤρπασεν εὐεῖδῃ τινα νεάνίδα καὶ ἤρξατο χορεύων μετὰ παραφορᾶς οὐδὲν ἐχούσης

τὸ ἡγεμονικόν. Οἱ πολυάριθμοι θαμνῶνες τοῦ κατὰστῆματος ἐπὶ στιγμὴν ἔμειναν οἶονεϊ ἐμβρόντητοι, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀπειράθησαν νὰ συρίζωσιν, ἀλλὰ ταχέως ἡ διαγωγή τοῦ Καλακαούας ἐκρίθη δικαιότερον καὶ ἐκ πάσης γωνίας τῆς αἰθούσης ἀντήχουν κραυγαί· «Ζήτω ὁ Καλακαούας!» «Νὰ βασιλεύς!» κτλ. Αἱ κυραὶ ἐξέπιπτον βλέμματα φλόγου πρὸς τὴν εὐτυχὴ τοῦ βασιλέως σύντροφον. Ἐντούτοις ὁ Καλακαούας, οὗ τὸ πρόσωπον ἠκτινοῦσε ἐκ χαρῆς, ἔνευε προσηνῶς δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ καὶ ἐκκολούθει νὰ χορεύῃ ἀκράτητος, ὑψὼν χεῖρας καὶ πόδας καὶ δίδων εἰς τὰ εὐθύρια βάλς τοῦ Στράους δικστάσεις κόρδακος. Οἶκοθεν ἐννοεῖται ὅτι μετὰ τὸ μικρὸν τοῦτο σκάνδαλον, οὗ αἱ ἀκριτόμυθοι ἐφημερίδες τῆς Βιέννης ἀφηγήθησαν πάσας τὰς λεπτομερείας, ὁ Πολυνήσιος ἄναξ δὲν προσεκήθη, ὡς ἤλπιζεν, εἰς τὴν ἑπαυλιν τοῦ Ἰσλ πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀνεχώρησεν ἀθροῦς εἰς Παρισίους, ἐνθα τὸ ὠδεῖον Μιθίλλ παρέχει αὐτῷ στάδιον πρὸς νέα ἀνδραγαθήματα.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ

I

Ἐν Ἀθήναις ἐπὶ Τουρκοκρατίας οὐ μόνον περὶ τὴν χρῆσιν τῶν ποικίλων ἐνδυμάτων, διακριτικῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ ἡλικιῶν, κατεβάλλετο μεγίστη προσοχή, ἀλλ' οὐδ' αὐτοῦ τοῦ ἀθώου ῥόδου ἡ τοποθέτησις ἦτο ἄνευ σημασίας. Οὕτω, αἱ μὲν παρθένοι ἔφερον αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, δεξιᾷ καὶ πλαγίως, ἐκ τῆς κρύπτῃς τοῦ —τοῦ καλύμματος ὑπ' ὃ ἐτίθετο ἡ ἄκρα τοῦ κλωνίου του — ἐρπύζον πρὸς τὰ ἐμπρός· ἐπειδὴ δὲ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν παρθένων ἦτο μικρὸν καὶ ἐτίθετο ὀπισθεν καὶ πλαγίως, ἀποκλινόν μᾶλλον πρὸς τὰ ἀριστερά, ἀφίετο ἔλευθερά ἡ κόμη — ὡραία ἢ μὴ — τῶσφ πρὸς κόσμον ὡσφ καὶ πρὸς θέαν.

Αἱ ὑπανδροὶ ἐτοποθέτουσαν τὸ ῥόδον οὕτως, ὥςθε καθέτως καὶ πρὸς τὰ κάτω κεκλιμένον νὰ ἐφάπτεται τῆς δεξιᾶς παρειᾶς, ἔκρυπτον δὲ τὸ κλώνιον τοῦ ἐντὸς τοῦ φρεσίου, ὅπερ ἐκάλυπτεν ὅλην τὴν κεφαλὴν. Οἱ δὲ ἐρωτόληπτοι νεανῖαι ἐπέρων αὐτὸ εἰς τὴν ζώνην τῶν ἐγχειριδίου δίκην... Ἀλλ' ἀκούσωμεν καὶ τοῦ δημοτικοῦ ᾄσματος ἐπικυροῦντος ποιητικώτατα τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἡμῶν·

«Ὁ ῥόδος, τὸ βασιλικὸ καὶ τὸ μακεδονεῖ·
Τὴν τρεῖς αὐτὴ μαλῶναι ποῖο νὰ προτομυρίση.
Πετιέται τὸ τραντάφυλλο τὸ μοσχομυρισμένο!
— Σωπάτε βρωμογόρτα καὶ σέτε παληοκορφαδες.
Ἐγὼμαι τὸ τραντάφυλλο τὸ μοσχομυρισμένο!
Τὸ Μάϊ τὸ μῆνα φαίνομαι ὅς τῆς κόρης τὸ κεφάλι.
Σὲ παντρεμένης μάγουλο, σ' ἀνὸς παντρου ζηνάρι...» *

* Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σπουρίδωνος Ζαμπελίου (σελὶς 742) ἔχει ὡς ἐξῆς·
«Μύσος καὶ λιθινόχορτο, γύσος καὶ καρποφύλλι
Ἐκείθουνταν κ' ἐπέτουνταν ὅταν ποῖς μυρίζει κάλλιο
Βγαίνει καὶ τὸ τραντάφυλλο τὸ μοσχομυρισμένο»

Ἀλλὰ ὅα ἐρωτήσητε δικαίως· αἱ γῆραι;

Περὶ αὐτῶν οὐδεὶς λόγος γίνεται, διότι ὁ Ἀθηναῖος λαὸς ὁ ποιήσας τὰ ἄνω ἑφρόνει, φαίνεται, ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει σχέσις μεταξὺ χήρας γυναικὸς καὶ ῥόδου τοῦ Μάϊου.

Τὰ δὲ γεροντοπαλλήλαρα;

Ἄ! αὐτὰ δὲ εἶναι ῥόδα μόνια τῶν...

Δ. Γρ. Κ.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΑΓΓΑΙΑΙ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως Συμβουλίου ἐν Λονδίνῳ ἐδημοσίευσεν ἄρτι καταστατικὴν λίαν ἐνδιαφέρουσαν περὶ τῆς προαγωγῆς τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν τῇ Οὐαλλίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1880. Ἐκ τῆς καταστατικῆς ταύτης ἐξάγεται, ὅτι ἀπὸ τῆς παραδοχῆς τῶν περὶ ἐκπαιδεύσεως νόμων τοῦ 1870 ὁ ἀριθμὸς τῶν προκαταρκτικῶν σχολείων, τῶν ὑπὸ ἐπίβλεψιν διατελούντων, ἀπὸ 8,281 ἀνῆλθεν εἰς 17,614, ἐξ ὧν 3,433 δημόσια καὶ 14,181 ἐλεύθερα. Τῷ 1870 ἐν τοῖς προπαιδευτικοῖς σχολείοις ὑπῆρχε χώρος διὰ 2 μόνον ἑκατομμύρια παιδῶν, ἐφοίτων δὲ ἐν αὐτοῖς 1,152,389· σήμερον ἡ χωρητικότης ἡύξησεν εἰς 4 ἑκατομμύρια, οἱ δὲ φοιτῶντες παῖδες ἀνῆλθον εἰς 2,750,917.

Γινώσκον ὅτι ὁ νόμος τοῦ 1870 ἐπιτρέπει εἰς τὰς κοινότητας, χωρὶς νὰ ἐξανγκνάζῃ αὐτάς, νὰ καθιστῶσι τὴν ἐπιτόπιον ἐκπαίδευσιν υποχρεωτικὴν. Μέχρι τοῦδε αἱ πλεῖσται τῶν κοινοτήτων ἐπραγμάτωσαν τὴν διάταξιν ταύτην. Τῷ 1872 τὸ τμήμα τοῦ ἀγγλικοῦ καὶ οὐαλλικοῦ πληθυσμοῦ, ἐν ᾧ ἡ ψῆφος τῆς Βουλῆς κατέστησεν υποχρεωτικὴν τὴν ἐκπαίδευσιν, περιελάμβανεν 8 ἑκατομμύρια κατοίκων. Τῷ 1880 ἡ ἐκπαίδευσίς κατέστη υποχρεωτικὴ ἐπὶ 22 ἑκατομμυρίων πολιτῶν, ἥτοι πλέον τῶν 4/5 τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Ἀγγλίας καὶ Οὐαλλίας, ὅστις, κατὰ τὰ ἐξαγόμενα τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς, ἀνέρχεται εἰς 26 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων.

Ὡς οὕτως ἀξιόλογος πρόοδος παρατηρεῖται εἰς τὴν πρὸς σπουδὴν ἔφεσιν τῶν μαθητῶν. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νέου νόμου ἡ προκαταρκτικὴ παιδείσις διαιρεῖται εἰς τέσσαρας τάξεις. Περὶ τὸ τέλος δὲ τοῦ παρελθόντος ἔτους 476,761 μαθηταὶ ἔλαβον πτυχίον τῆς ἀνωτέρας τάξεως. Τὸ πρόγραμμα τῆς πάξεως ταύτης, πλὴν τῶν ἀνέκαθεν διατηρουμένων στοιχείων τῆς προπαιδεύσεως, περιλαμβάνει τὴν φυσικολογίαν τῶν ζώων,

— Σωπάτε βρωμολούλουδα καὶ σέτε βρωμοβοτάνια
Ἐγὼμαι τὸ τραντάφυλλο τὸ μοσχομυρισμένο
Τὸ Μάϊ τὸ μῆνα βρίσκουμαι στοῦ βασιλεῖς τὴν ταῦλα
Καὶ μὲ σηκόνει ὁ βασιλεὺς καὶ μὲ μοσκοβολιέται,
Μὲ σκόνει κ' ἡ βασίλισσα στὸν κόρφο της μὲ βαίνει
Μὲ κάνει καὶ ῥοδόσταμο κ' ἀλείφει τὰ μαλλιά της...
Ἐγὼ φορμίζω ζωντανούς, στολίζω πεποιημένους,
Τῆς παντρεμένης τὰ μαλλιά, τὰ ἀνὸς παντρου τὸν κόρφο,
Τῆς χήρας τὸ προσκέφαλο, τῆς καλογρηῆς τὸ ῥάσο...

Ἀλλ' ἐν Ἀθήναις εἶναι γνωστὸν ὅς ἀνωτέρω, ἀπλούστερον, θηωότερον καὶ δημοκρατικώτερον.

τὴν φυσικὴν γεωγραφίαν καὶ τὴν οἰκιακὴν οἰκογενίαν.

Τελευταῖον ἡ κατάστασις τῶν διδασκάλων ἐβεβλήθη τὰ μέγιστα. Ἐν τοῖς ἀγγλικοῖς σχολείοις διδάσκουσι 31,422 διδάσκαλοι· ἡ διδασκαλίσσα, ἐξερχόμενοι τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν προτύπων διδασκαλῶν τοῦ Battersea καὶ τοῦ Culham. Τῷ 1870 ὁ μέσος ὅρος τῆς ἐτησίως ἀμοιβῆς ἦτο 95 λίραι καὶ 12 σελίνια (2,390 φράγκα) διὰ τοὺς διδασκάλους, 57 δὲ λίραι καὶ 16 σελίνια (1,445 φράγκα), διὰ τὰς διδασκαλίσσας. Τὴν σήμερον ἡ ἐνιαύσιος μισθοδοσία τῶν μὲν διδασκάλων ἀνῆλθεν εἰς 127 λίρας καὶ 2 σελίνια (3,177 φράγκα) τῶν δὲ διδασκαλισσῶν εἰς 72 λίρας καὶ 12 σελίνια (1,815 φράγκα). Τινὲς μάλιστα ἐκ τῶν πρώτων κερδαίνουντι 200 λίρας, ἥτοι 5000 φράγκα κατ' ἔτος. Πλὴν δὲ τούτου τὸ τρίτον τῶν διδασκάλων ἔχει κατοικίαν δωρεάν.

Ὅπως περὶ αὐτῶν τὴν ἐκθεσιν ταύτην, ἀναφέρουμεν λεπτομερεῖαν ἀξίαν σημειώσεως· Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἀνῆλθετο κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς 2,130,000 λίρας στερλίνας (53,250,225 φρ.). Περιπλέον αἱ κοινότητες κατέβαλλον ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ταμείου πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐν ὅλῳ λίρας στερλίνας 726,222, ἥτοι 18,155,650 φράγκων. Ἀλλὰ πλὴν τούτων ἡ ὑπὸ τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς συλλεχθεῖσα ποσότης εἰς δωρεὰς καὶ κληροδοτήματα ὑπὲρ τῶν σχολείων ἀνῆλθεν εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς ποσὸν ὅσον ὑπὸ τῶν κοινοτήτων ἐδαπανήθη, τουτέστιν εἰς 739,155 λίρας (φρ. 18,478,875).

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, οἱ Ἀγγλοὶ κατὰ τὴν ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ μέριμναν οὐδεὶς ὑπολείπονται, εὐκταῖον δ' εἶνε νὰ εὐρίσκωσιν ἀπανταχοῦ μιμητάς.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Διάλογος μεταξὺ οἰνηπώλου καὶ πελάτου.

Ὁ πελάτης. — Κύτταξέ δὴ τὸ χρᾶς τοῦτο, εἶνε πολὺ καλλίτερον καὶ εὐθηνότερον ἀπὸ 'κεῖνο ποῦ μοῦ πουλεῖς. Νὰ, ἰδὲς, δοκίμασέ το.

Ὁ ὀινῆς, δοκίμαζον. — Πρ, πρ, πρ! (τὸ ἀποπτύει). Αὐτὸ εἶνε γιαντινὸ, φίλε μου, εἶνε μίγμα ποῦ ἔχει ἀπὸ ὅλα μέτα, ἐκτὸς μόνον σταφύλι! Βίλιαρινὸς σὲ λέγω πὼς σὲ κλέπτουν...

Ὁ πελάτης. — Ἄρ, εἶνε 'κεῖνο ποῦ σὺ ὁ ἴδιος μοῦ 'πούλησες χθές.

— !!!

Ἡ Κυρία Ν* ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ μέγα γεῦμα. Τὸ πρῶν μεταξὺ ἄλλων παραγγέλλει τῆς Σοφίᾳς νὰ ἀγοράσῃ καὶ μίαν ὄρνιθα.

Βίς τὴν ἐπιστροφὴν ἡ Σοφία ἐπιδεικνύει τὸ ὀφώνιον εἰς τὴν κυρίαν, ἧς τοὺς μορφασμοὺς προκαλεῖ ἡ ἰσχυρότης τοῦ ζώου.

— Μὴ τὸ βλέπετε ἔτσι, κυρία, λέγει τότε ἡ ὑπερέτρια, ἀφῆστε νὰ τὸ παραγγείλουμε μὲ ὅλα τὰ χρειζόμενα, καὶ τότε θὰ ἰδῆτε τί καλὸ θὰ φαίνεται. Εἶνε ὅταν καὶ τὴν εὐγενεῖα σας ὅταν στολίζεσθε μὲ τὰ διαμάντια σας!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Καὶ ὅταν ἔτι ἐκ γενετῆς εὐρίσκωσιν οἱ ἄνθρωποι πλοῦτον καὶ ὑψηλὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, ἢ ἀγαθὴ προσωπικὴ φήμη, ἥς δύνανται νὰ τύχωσιν, ἀποκτᾶται μόνον δι' ἐπιμόνου ἐπιμελείας· διότι εἶνε μὲν δυνατὸν νὰ κληρονομήσῃ τις ἔκτασιν γῆς, ἀδύνατον ὅμως νὰ κληρονομήσῃ σοφίαν καὶ γνώσεις. Ὁ πλούσιος ἄνθρωπος δύναται νὰ πληρώσῃ ἄλλους, ἵνα ἐργασθῶσιν αὐτ' αὐτοῦ, ἀδυνατεῖ ὅμως καὶ νὰ εὕρῃ ἄλλους ἵνα σκεφθῶσιν αὐτ' αὐτοῦ, ἢ νὰ ἀγοράσῃ οἰονδήποτε εἶδος γνώσεων.

* * Ἡ εὐσπλαγγνία εἶνε τὸ ἐκπληκτικὸν γεγονός, τὸ μυστηριώδες, δι' οὗ τὸ ὅριον, ὅπερ εἰς τοὺς ὀρθαλμοὺς τῆς διανοίας χωρίζει τελείως τὰ ὄντα ἀπ' ἀλλήλων, ἐξαλείφεται. Μόνη ἡ εὐσπλαγγνία εἶνε ἡ πραγματικὴ ἀρχὴ πάσης δικαιοσύνης ἀνεπηρέαστου καὶ πάσης ἀληθοῦς χάριτος· ἡ εὐσπλαγγνία εἶνε ἀναμφισβήτητον γεγονός τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἰδιάζει αὐτῷ οὐσιωδῶς, μὴ προκύπτουσα ἐκ προγενεστέρων γνώσεων, ἐξ ἰδεῶν ἐκ τῶν προτέρων, θρησκείας, δογμάτων, μύθων, ἀνατροφῆς, παιδείας· εἶνε τὸ ἀυθόρμητον προῖν, τὸ ἄμεσον, τὸ ἀναλλοίωτον τῆς φύσεως, ἀντέχει εἰς πᾶσαν δοκιμασίαν, παραγόμενον ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ. Πανταχοῦ ἐκ παποιήσεως γίνεται πρὸς ταύτην ἐκκλησις, διότι πᾶς τις εἶνε βέβαιος ὅτι ἔγκειται εἰς πάντα ἄνθρωπον, καὶ οὐδέποτε κατελέχθη μεταξὺ τῶν «ξένων θεῶν». Ὁ ἀσπλαγγχνος εἶνε ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπότητος. (Schopenhauer)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ τὴν ἰδέαν τῶν ταχυδρομ. δελταρίων συνέλαβε πρῶτος ὁ διεθυντὴς τῶν ταχυδρομείων τοῦ Βερολίνου Στέφαν τῷ 1865. Τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ἀνέπτυξεν ἐν Καρλσρούη κατὰ τὴν πέμπτην ταχυδρομ. σύνοδον, ἡσπάσατο δὲ αὐτὴν ὁ τμηματάρχης Κολθενστέινερ, ὁ κατόπιν γενικὸς διεθυντὴς τῶν ἐν Αὐστρίᾳ ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων, ἐγκαινίσας αὐτὴν τῇ πρώτῃ ὁκτωβρίου 1869. Ἐν Αὐστρίᾳ, κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν, διεβιβάσθησαν 2,930,000 ταχυδρομικῶν δελταρίων. Ταύτης δὲ τὸ παράδειγμα ἐμυμήθη ἡ τότε Ὁμοσπονδία τῆς βορείου Γερμανίας τῇ 25 ἰουνίου 1870, διεβιβάσθησαν δὲ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐν μόνῳ τῷ Βερολίῳ 45,468 καὶ ἐντὸς διμηνίας 2,000,000. Τελευταῖον ἐπηκολούθησαν τὰ ἄλλα ἐν Εὐρώπῃ κράτη, καὶ δὴ εἰς καιρὸν. Ἐπὶ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου οἱ ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν διαπρέψαντες γερμανοὶ οἰκογενειάρχαι ἐπέστειλαν καὶ ἑλκεὶν παρὰ τῶν οἴκοι συγγενῶν τῶν 10,000,

000 δελταρίων. Ἡ ἐν Γαλλίᾳ κυβέρνησις τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης εἰσήγαγε τὰ δελτάρια τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1870· μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου τὰ γαλλικὰ δελτάρια ἀπηγορεύθησαν, εἰσήχθησαν δὲ πάλιν τῷ 1873. Τὴν μερίστην τῶν δελταρίων κατανάλωσιν διενεργοῦσιν αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ἐλάττωσις τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους κῆρξεν φουρικῶ τῷ λόγῳ τῆς προσόδου τῶν ταμείων τῶν κυβερνήσεων. Τῷ 1872 τὸ γερμανικὸν ταχυδρομεῖον ἐξἈπέστειλε 307,042,000 συνήθων ἐπιστολῶν καὶ 7,727,833 ταχυδρομ. δελταρίων· ἐν ἔτος ὕστερον ἐκείναι μὲν κῆρξθησαν εἰς 337,567,392, ταῦτα δὲ εἰς 24,955,986. Σήμερον τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα κράτη ἔχουσι τοὺς λεγομένους παγκοσμίους ταχυδρομικοὺς χάρτας, τρία δὲ καὶ ἐξοδμήκοντα ἐν ὅλῃ τῇ ὕψηλῃ ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλοις διὰ δελταρίων. Κατὰ τὸ 1879 ἡ Γερμανία ἀντήλλαξε πρὸς τὰ ἄλλα κράτη 16,614,000 δελταρίων, ἥτοι 2 1/2 ἑκατομύρια πλέον ἢ τὸ πρότερον ἔτος. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ προμηνημονευθέντος γερμανικοῦ ὑπουργείου ἐν ὅλῃ τῇ Εὐρώπῃ ἀνταλλάσσονται νῦν 350,000,000, ἐν δὲ ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις 230,000,000. Μόνη ἡ Γερμανία τῷ 1879 ἐξἈπέστειλεν 122,747,000. Εἰς κατασκευὴν τούτων τὸ ἐν Βερολίῳ αὐτοκρατορικὸν τυπογραφεῖον ἐκδίδει καθ' ἑκάστην 400,000 προτύπων, ἐλκόντων βάρος 1360 χιλιογράμμων· ἐργάζονται δὲ 28 ἄνθρωποι, κινοῦντες τρία ταχυκίνητα πιστήρια καὶ δύο ἀτμοκινήτους κοπτικὰς μηχανάς. Περίεργον εἶνε, ὅτι τὰ καθ' ὅλην καὶ κατ' εἶδος φανλότατα δελτάρια εἶνε τὰ ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν ᾗ ἐνθάδε τὸ πρῶτον, ὡς ἐβρέθη, εἰσῆχθησαν.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Προφύλαξις τῶν ὑπορῶν ἀπὸ τῶν ἐντόμων.

Οἱ διατηροῦντες μικροὺς κήπους παρὰ τὰς οἰκίας αὐτῶν βλέπουσι συχνὰ μετὰ λύπης τοὺς καρποὺς τῶν δενδρουλλίων καταστρεφόμενους ὑπὸ διαφόρων ἐντόμων, ἅτινα πολυπληθῆ ὑπάρχουσι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους. Κατὰ τῶν ἐντόμων τούτων δραστήριον προφυλακτικὸν συνιστᾷ ἰατρὸς τις, ὁ κ. Bordier, τὴν πικρὰν κουάσσιαν (quassia amara). Ἐὰν ἱκανὴν αὐτῆς ποσότητα ἐμβάλωμεν εἰς ὕδωρ, μέχρις ὅτου τοῦτο καταστῇ ἱκανῶς πικρὸν, αἶον παρασκευάζεται ὡς φάρμακον διὰ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διαβρεξόμεν δι' αὐτοῦ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ἄμπελον, τὸ ὕγρὸν ἀποδιώκει τὰ καταστρεπτικὰ ἕντομα καὶ οὕτω προφυλάττονται οἱ καρποί. Μία λίτρα κουάσσας εἰς 35 λίτρας ὕδατος θεωρεῖται ἑπάρκεια εἰς ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ ὕγρου διαβρεχόμεναι αἱ χεῖρες προφυλάττονται ἀπὸ τῶν δειγμάτων τῶν σκνιπῶν καὶ τῶν κωνώπων.